

Випуск № 8 (1 жовтня)

Вінниця – 2015 р.

Передмова

Любий читачу, збірка, яку ти зараз читаєш, видана проектом «Дерево казок» за підтримки проекту «Казка». В збірку вміщено 16 казок найрізноманітнішої тематики (по 8 казок з кожного проекту). Серед них є як авторські, так і народні казки.

Збірка «Дерево казок» – це серійне щомісячне електронне видання, що розповсюджується абсолютно безкоштовно.

Своє життя збірка розпочала 1 березня 2015 року.

Проект «Дерево казок»

(<https://derevo-kazok.org>)

«Дерево казок» – величезний безкоштовний архів авторських та народних казок, які ви можете прочитати українською мовою. Тут ви знайдете не лише українські казки, а й казки інших країн. Проект складається з 4-х основних розділів: українська народні казки, казки народів світу, казки українських авторів та казки авторів світу. Автор та адміністратор проекту – *Лук'янюк Євген*.

Наші контакти:

derevokazok@gmail.com – головна адреса ел. пошти.

Приєднуйтеся до нас:

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/derevokazok>

Ми в Twitter: <https://twitter.com/KazkuPpUa>

Ми на GooglePlus:

<https://plus.google.com/communities/102303859954667667228>

Ми Вконтакті: http://vk.com/derevo_kazok

Проект «Казка»

(<http://kazka.in>)

Даний ресурс створений з метою збору всіх казок, що написані українською мовою або перекладені на неї. Ми, колектив сайту «Казка», постійно розшукуємо казки, ми відкриті для спілкування. Ми збираємо як народні, так і авторські казки. Особливо приємно знайомитись з сучасними авторами даного виду мистецтва.

Контакти:

ua@kazka.in – адреса ел. пошти.

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/Kazka.in>

Ми в Twitter: <http://twitter.com/Kazkain>

Засновник проекту – *Тарас Амброз*.

ЗМІСТ

Як козак з відьмою одружився	3
Малюк Том і велетень Денбрас	6
Казка про шевця Віника, смерть, золотий перстень і долю	10
Котячий король	13
Казка про чумака Микиту, сокиру і халепу	14
Казка про чарівну пташку	19
Казка про парубків, Тимоша і квітку-папороть	23
Болячка	27
Казка про Гандрєя і яничарський скарб	34
Золота рибина	42
Казка про дівчину Варочку, козака із запроданою душею та срібний грошик	44
Кришталевий міст	48
Казка про цигана Романа, Мару-Поторочу і москальське царство	49
Біла теличка	54
Казка про Степана Сороку, його жінку і відьомське коло	56
Казочка про Якбикала	61

Як козак з відьмою одружився

Нікому не було так добре, як козакові Сабайдону. І в гулянці, і в бійці – завжди перший. А що вже у бою себе показав, то мало хто на всій Січі міг з ним зрівнятися, хіба що Грицько Нетреба, або Семен Перебериборщ, та ще сам кошовий отаман Іван Сірко. Ніколи нічим Сабайдон не журився, нічого не боявся – йому або у шинку горілку пити, або ворогів бити, а все без діла не сидіти.

Їхав раз Сабайдон із гостей на Січ (гостював у свого товариша на далекому степовому хуторі), і застав його в дорозі вечір. Зупинився козак у байраці на ночівлю, багаття розпалив, – каші зварити. Взяв казанок і пішов до річечки води набрати. Аж чує – сміх дівочий. Козак гайда в очерет на березі, руками листя розсунув і виглядає. А на річці – чудо з чудес: дівчата купаються! Десь-то недалеко село було чи хутір – от сільські дівчата на річку і подалися купатися під вечір. А місяць уже зійшов і добре світить.

Сабайдон в очереті сидить і за дівчатами підглядає. А ті веселяться, водою хлюпаються. А одна далеченько від гурту відійшла і сама купається. Сабайдон придивився – і обімлів, бо такої краси ще зроду-віку не бачив. Дивиться Сабайдон, очі витріщив, аж дихати забув. А дівчина-красуня якраз у місячній доріжці стоїть, чорну косу миє. Нахилилась води зачерпнути – аж у неї ззаду хвостик є! Невеличкий хвостик – так на півпальчика, але ж хвостик!

«Відьма!» – жახнувся Сабайдон, поточився, перечепився, очерет і затріщав. Відьма підскочила, оглянулась і побачила козака. Зачерпнула вона пригорщу води – і козакові межі очі хлюпнула, та ще щось приказала. Тут-таки Сабайдон відчув, що з ним біда робиться – руки в нього вже не руки, а лапи, нігті вже не нігті, а кігті, рот не рот, а пащека. Перетворився Сабайдон на вовкулаку, шерстю вкрився, на чотири лапи став. Тільки пояс на ньому лишився, бо з поясом ніяка відьма справитись не в змозі, та ще шапка козацька зі шликком червоним на одному вусі повисла, бо козак ніколи шапки не покине. Завив Сабайдон і побіг у степ вовків шукати. До якої вовчої тічки не пристане, та його і проганяє, бо він бігати разом не встигає – у нього задні ноги довші, як передні (бо ж вовкулака). Довго бігав вовкулака по степах аж до холодів, а далі подався на Січ.

Ото вже на Січі козаки і помітили, що кругом валів вовк підперезаний бігає. А ще бувало у когось і пляшка з горілкою пропаде вночі, а на ранок вовк якось петлями бігає – чи не п'яний, бува! Тоді вже вони і здогадались, що то не просто вовк, а перевертень-вовкулака. Зібралися старі діди-характерники запорозькі, стали думати, як їм свого товариша виручати – бо он у нього і шапка козацька є. Думали-думали і придумали: поклали поперек дороги кочергу, вовкулака гнався – та й перечепився, перекинувся через голову, вдарився об землю – і знову на козака перетворився!

Довго Сабайдон товариству розказував, як його відьма зачарувала.

Зажив би Сабайдон далі весело і безжурно, але все йому з голови та відьма не йде. Тяжко закохався козак. Не їсть, не п'є – все про чорнокосу дівчину-відьму думає. Уже козаки вмовляли його, розраджували, уже й сміялися з нього:

– Тю, дурню, навіщо козакові жінка? З нею треба возиться-носитися, а що крику та сліз від них!

А Сабайдон їх не слухає, все йому відьма ввижається. А тут якраз запорожці в похід збираються турків бити, своїх братів невільників нещасних з полону визволяти. Ну і Сабайдон з ними: кохання коханням, а обов'язок козацький святий – над усе! Гарно тоді хлопці-запорожці з батьком Сірком погуляли в Туреччині, Стамбул і Скутар підпалили, братів-невільників визволили, здобичі і зброї коштовної набрали, та ще й галери турецькі з собою прихопили.

Рушили козаки додому через море, а Сабайдон вклонився товариству – і гайда

в Палестину, в святий монастир до монаха-пустельника, щоб допоміг йому в його біді, поміг відьму з лап нечистого вирвати. Довго добрався Сабайдон до монастиря, весь обшмульгався і обідрався, та що заради кохання не зробиш!

Вислухав святий пустельник козака, подумав, товсті книжки погортав і каже:

– За дівчину твою нечистий міцно тримається і просто так не віддасть. Але якщо ти мені його приведеш, то я з ним тут упораюся: змушу чорта душу відьми відпустити. Вже тоді вона відьмачити покине, і хвостик у неї відпаде. Тоді ти зможеш з нею одружитися.

Їде Сабайдон додому та все думає, як же йому чорта впіймати та до пустельника привести?

Добрався козак до того байрака, до тої річечки, а там і село знайшов.

Видивися, в якій хаті дівчина його живе, а далі городами, городами – та й сховався у мак за хатою. Довго так Сабайдон ночами стежив, чи не прийде нечистий до відьми. Коли якось – є! Заїздить у двір паночок з борідкою на коні, свитка червона, на пальцях персні переливаються – ну чисто чорт.

Сабайдон з маку вискочив та до чорта:

– Добри вечір, пане нечистий! А чи не віддасте часом душу відьми мені?

– А ти що за один? – питає чортяка.

– Я є Січі Запорозької Старобабанського куреня Бузівської сотні козак Сабайдон!

– Віддати не віддам, – каже чортяка, – а помінятись можна. Її душу на твою зміню. Згоден?

– А чого? Діло хороше, – каже козак.

Чортяка аж затрусився з радощів – де це таке було, щоб чорт та спіймав душу козацьку? Ще жодної в пеклі не було, а тут сама у руки йде!

– А як же ми мінятись будемо? – питає козак.

– А от у мене тут контракт готовий є, – каже чорт, – підпиши його своєю кров'ю, то я дівку відпущу, а ти – моїм будеш.

Вскочу в тебе, і заживемо ми весело – буду тобі допомагати, дам багатства і слави, ще будеш мені дякувати.

– Ну що ж, – каже Сабайдон, – давай свій контракт – підписувати буду.

Взяв Сабайдон папір, поклав його на сідло, щоб зручніше, і каже:

– Ану, пане нечистий, пошукай якогось цвяшка пальця вколоти, щоб перо у кров умочити.

Чорт туди-сюди по соломі за цвяхом, а козарлюга вколов шилом коня чортового, вмочив перо у кінську кров і швиденько підписав, поки чорт у глині шпортався.

– Заким ти там шукав, то я вже сам справився! – та й дає папір чорту.

Той як ухопить папір, як затанцює, та скоріш його у пельку, щоб козак не передумав та не відібрав. Тільки впхав контракт у рота, як закрутило чорта, як покорчило, як понесло – та просто у кінський зад!

Заіржав кінь, забив копитами, з ніздрів дим повалив – не кінь, а змії! А Сабайдон скоріше у сідло, та за вуздечку, та давай чорта нагаєм краяти. Звився чорт то попід хмари, то понад землею, то по воді, то понад травами! Як оглянеться Сабайдон – а за конем сліди як від рук людських тягнуться. Носився чорт, носився – все пробував козака із себе скинути, а Сабайдон все сильніше чорта стискає та нагайкою пече й пече. Довелося чорту нести козака, куди вже він правив. Домчали

до монастиря за якусь годину – а там уже пустельник дожидається. Вхопив він коня за вуздечку:

– Ага! Попався, голубчику?! Будеш тепер воду у монастир возити, а не схочеш – то циганам віддам!

Задрижав чортяка, впрігся у бочку з водою і потяг на гору. А пустельник дав Сабайдону хрестик кипарисовий та пляшечку води свяченої.

– Оце, – каже, – умиєш дівчину водою і одягнеш хрестика їй на шию – то вже вона і розвідьмачиться.

Зробив Сабайдон, як пустельник велів. Охрестилася дівчина та ще краща стала, як була. А що вже вдячна була Сабайдону за спасіння своєї душі! Так уже дякувала, так дякувала! Навіть перепросила за те, що на вовкулаку обернула. А восени на Покрову зіграли весілля. Зажив Сабайдон з молодою дружиною, землі прикупив, хазяйство завів.

От тільки хвостик у жінки не відпав, – обманув пустельник, та і сварила вона Сабайдона, за чуприну тягала, у шинок не пускала, горілки пить не дозволяла, а за дівками підглядати – то крий Боже!

Гарний козак був, та обабився зовсім!

Мені з жінкою не возиться,

Мені з жінкою не возиться!

А тютюн та люлька

Козаку в дорозі знадобиться!

Гей! Долиною,

Гей, широкою, знадобиться!

Автор: Лірник Сашко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/lirnyk-sashko/yak-kozak-z-vidmoyu-odruzhyvsya.html>

Малюк Том і велетень Денбрас

Ось вам одна із найстаровинніших казок, які розповідали в Кормуслі.

У давні-предавні часи, коли в Корнуелі було ще безліч велетнів, неподалік од затоки Маунтс-Бей жив у селі славний хлопчина, котрого звали Малюк Том.

Славний то він славний, але був ледачий. Працював, коли заманеться, а постійним ділом зайнятись не хотів.

Том був невеликого зросту – ми маємо на увазі ті давні часи, коли, якщо вірити, всі чоловіки в Корнуелі були футів по вісім заввишки. Зате плечі у нього були широчезні, спина міцна, а руки і ноги, як із заліза.

Його старенька мати часто говорила йому, щоб він знайшов справжнє діло і заробляв хоча б собі на харчі. Бо треба вам сказати, що їв він за двох.

І от якось уранці, чи то, щоб зробити приємне матері, а може, через те, що мав дівчину із Кроласа, Малюк Том відправився в Маркет-Джу шукати роботи, адже не міг же він одружитися, не маючи ніякого заробітку.

Найперше Том зайшов до одного чоловіка на ймення Хонні, – той був бляхарем. А ще він тримав корчму, аби кожен міг зайти і випити з ним по кухлю доброго елю.

– Чи не потрібен вам дужий, молодий і поступливий робітник? – запитав його Том.

– Шкода, – відповів Хонні, – але постійної роботи у мене зараз немає. Проте зажди! Маю відправити до Сент-Івза бочки з пивом, і ти міг би мені прислужитися, а я тобі щедро заплачу.

Вони одразу домовились. Том вивів чотири пари волів, запряг їх. Хазяїн допоміг Тому повантажити бочки. А для Тома, щоб він не сумував у дорозі, поклав ще одну бочку.

І, крикнувши волам: “Гей-о-о!”, Том виїхав з двору.

Їхав він, їхав і раптом, що таке? Воли зупинились. Якраз посеред дороги виросла височенна кам’яна стіна з широкими, міцними воротами – ні проїхати ні пройти!

– Ух, негідники велетні! Не інакше – це їхніх рук діло! – розсердився Том. – Ну де це бачено – будувати стіну на дорозі! Мабуть, це той велетень Денбрас! Та ще побачимо хто кого!

І Том чимдуж наліг на кам’яні ворота і одразу ж розчинив їх.

– Гей-о-о, пішли! – крикнув на волів. – Гей-о-о!

І віз із пивом, поскрипуючи, покотився кам’яними плитами прямісінько до замку велетня.

А треба вам сказати, що велетень Денбрас на той час почав уже старіти і недочував. Ніколи б він не почув скрипу підводи, якби не його пес: той заходився таким гавкотом, що й мертвого підняв би.

Денбрас сів на ліжку, позіхнув, протер очі, потім вийшов у двір. Спочатку ні Тома, ні його воза він не побачив. І поки озирався, Том роздивився велетня.

Старий Денбрас мав п'ятнадцять футів зросту, широкі плечі, проте був товстий, тому що багато їв і нічого не робив. Пелехи на голові стирчали, як пучки сухого вересу, зуби його сточилися до самих ясен, бо поїдав овець просто зі шкурою й кістками.

Проте Малюк Том зовсім його не злякався, хоча й бачив уперше.

– Хто ти такий, жалюгідна малявко? – заревів Денбрас, побачивши нарешті Тома. – Як наслідок з'явитися тут зі своїм скрипучим возом? Ага, то це пиво? Ти привіз його мені? От не чекав!

– Можеш спробувати кухоль-другий, – сказав Том, – але пиво це я везу не тобі, а до Сент-Івза. А їду я через твій двір, бо стоїть він на дорозі!

– Ах ти ж зухвале цуценя! – розсердився Денбрас. – Катай звідси, поки цілий!

– Ку-ку-рі-ку! Чи не рано розспівався, старий півню! – відповів Том.

Тут велетень зробився темніший хмари і, не кажучи й слова, обхопив здоровенного в'яза, так футів із двадцять заввишки, й вирвав його з корінням.

Та поки обламував на ньому гілки, Том скинув з воза бочки, зняв колесо – і в нього вийшов прекрасний щит, а велика дубова вісь слугувала за палицю.

– Ану швидше, – підганяв Том велетня Денбраса, розмахуючи колесом і дубовою віссю від воза.

Нарешті супротивники зішлись.

Та велетень виявився зовсім неповоротким, здоровенним в'язом розмахував як попало, через що Том зрозумів, що Денбрас, до того ж, погано бачить. А Том був дуже спритний. Він так відчайдушно крутив своєю палицею, що велетень геть засапався.

Том уже не раз міг поранити Денбраса дубовою віссю, але йому було жаль старого. І він лише відбивав удари двадцятифутової палиці. Денбрас щоразу бив по колесу, а промахнувшись, падав на землю.

Тоді Том благородно подавав руку, допомагаючи піднятися, і підносив бочечку з елем, аби той підкріпив сили.

Сонце вже почало хилитися до заходу, коли Том вирішив змусити старого велетня рухатися швидше. І, як йому здалося, легенько ткнув Денбраса дубовою віссю.

– О горе! – Малюк Том і сам не знав, яка у нього сила. Дубова вісь проткнула велетня, і той упав, мов підтяте дерево.

Тома охопив відчай. Він опустився поряд з Денбрасом на коліна й намагався підбадьорити його:

– Не журися, друже! – мовив Том. – Ти незабаром одужаєш. Я ненароком. Хто б міг подумати, що у тебе така ніжна шкіра!

Та велетень тільки стогнав у відповідь. Том обережно вийняв дубову вісь із рани і приклав до неї листя подорожника. Старому Денбрасу трохи полегшало. Тоді Том побіг до воза, вибив днище у бочці з пивом і підніс її велетневі.

– Пий, голубчику, пий!

Нарешті Денбрас розтулив уста:

– Тепер мені вже ніщо не допоможе! – ледь чутно мовив він. – Я впав у чесному бою, чи не так?

– Так, – мало не плачучи, відповів Том.

– А ти молодець! Справжній корнуелець. Ти чесно бився. Це була славна і чесна битва... Сили полишають мене. Нахилися, сину, я скажу тобі мою останню волю...

І старий Денбрас повідав, що у нього немає рідних і тому він заповідає Томові скарби, заховані в печері під замком.

– А тепер допоможи мені піднятися на вершину пагорба.

Вони ледве вибрались на пагорб, і велетень сів на своє улюблене кам'яне ложе, спершись на скелю.

– Поховай мене тут, де я тепер сиджу. Ось каміння, яким ти мене обкладеш. Великий койт я приготував давно. Поховай мене з честю і будь лагідним до мого пса!

Це були останні слова Денбраса.

Том поховав Денбраса як годиться. Потім спустився у двір замку, поставив на місце колесо й дубову вісь, вивів на дорогу волів, зачинив ворота і попрямував до Сент-Івза. Благополучно довів пиво й наступного дня, якраз на Івана Купала, був в Маркет-Джу.

На вулицях міста танцювали.

Хазяїн корчми розважався разом із усіма. Він дуже зрадів поверненню Тома.

– Молодець! – сказав він йому. – Лишайся у мене на весь рік, я тобі добре платитиму.

– Не можу, – відповів Том, – хоча напевне знаю, що кращого місця не знайти.

– То чого ж не погоджуєшся? – здивувався Хонні.

Але Том не хотів розповідати, сказав лиш:

– Бачиш, у мене помер дідусь, який жив у горах. Він залишив мені спадок – землю і гроші.

Розпрощавшись із гостинним хазяїном, Том поспішив до своєї нареченої у Кролас.

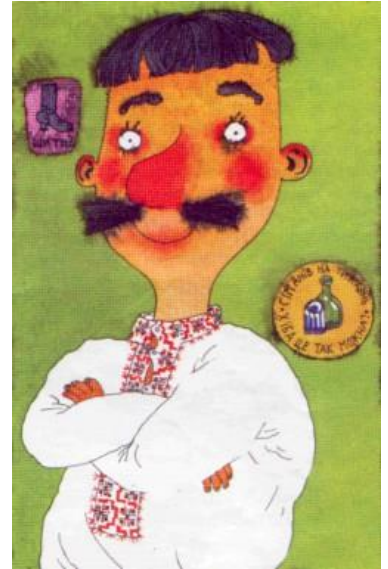
Вони одружилися і щасливо зажили у замку велетня.

Автор: англійська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/maljuk-tom-i-veleten-denbras-anglijs.html>

Казка про шевця Віника, смерть, золотий перстень і долю

Жив-був у нашому селі Сабадаші недалеко від Бузівки, через річку від Зеленого Рогу якраз навпроти хати кривої Ганьки, через межу від попа бідний чоловік Тимухтей. Всього багатства у нього було – коник, корова та руки роботящі. Жив він собі з жінкою, любив її, а тут Бог послав йому дитину – сина.

Покликав Тимухтей повитуху. А та, як ішла до них у хату, то заглянула знадвору у віконечко. А як подивитись у вікно, коли дитина народжується, то можна побачити долю цієї дитини. От прийняла повитуха немовля, скупала його, а від грошей відмовилась. Тільки сказала:

– Нічого мені не платіть, а лиш покличте мене на весілля, коли цей хлопчик женитись буде. Хай яка я стара, немічна буду, а все одно покличте.

Поніс Тимухтей сина до попа хрестити. А перед тим був з попом за межу посварився, то піп вирішив Тимухтею відомстити і назвав хлопця Віником. А, кажуть, як назвеш людину, так вона і проживе. Хоча батьки кликали хлопця Веніаміном, а як був Віником, то і жив Віником. Перший штукар і жартун був на селі – щось як вигідає, як устругне, то хоч стій, хоч падай. Буває, сусіда їде з поля – сіно везе, то Віник і кричить з-за тину:

– Дядьку Йване! У вас он колеса крутяться!

Той і стає подивитися, що там крутиться, а Віник сміється, аж качається.

Або хтось спішить на ярмарок, то Віник біжить за ним вулицею та гукає:

– Ой, дядьку, стійте! Ой, стійте ж!

– А чого тобі? – спиняє той коней.

– Та ось у вашого воза дишель довгий. То я біжу, щоб об ваш дишель почухатись.

– А чухала б тебе лиха година, як я поспішаю, а ти мене задурно спиняєш!

Що вже батько Вінику не робив, що вже не сварив, що вже не бив – усе йому смішки та жарти. Вирішив батько віддати хлопця в науку – щоб якогось ремесла

навчився. Віддав до коваля – Віник втік, до стельмаха, до кушніра – відусіль Віник втікав. От тільки від шевця не втік. Буду – каже – шевцем, бо ж відомо, що шевці – люди веселі, і в чоботях їхніх люди краще танцюють, як босі.

Вивчився Віник, почав людям чоботи шити, та все жартуючи. Але швець з нього був такий собі, бо біда одна не ходить. Жарти жартами, але ще й пити почав! А що пив він не часто, але багато, і то лише сім днів на тиждень, толку з його роботи було мало. Збудував йому батько хату на одділі скраю села. Так він і жив собі сам.

Якось однієї осені була сильна гроза. Грім, блискавка, вітер листя обриває, дощ в шибку тарабанить. Сидить собі Віник при каганці, грубку топить, зі старої шкіри постолі морщить. Коли це раптом у двері стукає хтось. Відчиняє Віник – на порозі бабця стоїть, чорною хусточкою

запнута – мокра як хлющ.

Віник і тут пожартував: „Ого, бабцю, то хіба ж годиться під дощем купатися восени? Літом купайтесь”. А проте завів бабуню в хату, до грубки посадив, дав рушничка витертись.

– То що, бабуню, може, горілочки вип’єте трошечки, щоб зігрітися? – питає Віник.

– Вип’ю! – каже бабуся.

Налив Віник чарочку старенькій, оселедця закусити знайшов, цибульки, далі сам з нею ще випив. А знаєте, яка в шевців горілка? Так отож...

Бабуня горілочки хильнула, зігрілася розімліла коло вогню, а далі ну співати й танцювати:

Ой чук шкарбундрав –

Козак з дівки перстень зняв!

Натанцювалася, наспівалася, сіла спочити, та й каже:

– Знаєш, хлопче, кого ти пригрів, нагодував та напоїв? Я – Смерть твоя! Але що ти такий веселий і гостинний хазяїн, то дам я тобі відстрочку – живи. Але прийду по тебе, коли ти женитись будеш.

Віник хоч і злякався, але ж тут-таки і придумав штуку.

– А що, пані Смерть, невже таки від тебе і сховатися не можна? А якщо я всі двері-вікна зачиню і в скриню сховаюсь, то невже ти до мене доберешся?

– А доберуся! – засміялася Смерть – Я у будь-яку шпаринку пролізу.

- Ану покажи!
- Ну, куди пробратися? – питає Смерть.
- Та хоч би у цю пляшку з під горілки! – А горілку вони вже давно вицмулили
- пляшка порожня стоїть.

Смерть тоді скочила на стіл і зробилася така довга довга і тонка-тонка, як мотузка, та й давай у пляшку сотатися. і скрутилася на дні у кільце. А Віник схопив пляшку, качаном заткнув, шкірою замотав, дратвою обв'язав, смолою засмолив, та так міцно, що Смерть і не вилізе. Побіг та й у хаті пустій під припічком закопав.

Після того Віник пити горілку кинув, за роботу гарно взявся, і справи у нього на краще пішли. Став він чоботи найкращі в усій окрузі шити. Навіть сам пан Потоцький у нього чоботи замовляв. Правда, платити за них не платив, а так забирав. А що ж панське діло таке – людську працю забрати, а грошей не дати. Зажив Віник добре, забагатів.

А в цей час на світі білому ніхто не вмирає. Навіть старі і немічні – ті, хто на себе смерті просить-благає, – вмерти не можуть. Пропала смерть на землі.

Пора вже Вінику й женитися. Висватали йому дівчину – Галею звали. От уже рихтується весілля, смажать, шкварять, шишки печуть.

Коли це через село їде панок конем. Під'їхав до тину та й попросив водички напиться – Галя йому й винесла. Напився він та й питає: „Чиє це весілля має бути?“. Галя каже: „Мое!“

– Ой, яка ж ти дівчина добра, та й невістка гарна будеш! А чи маєш персня золотого до вінчання?

– Ні, не маю.

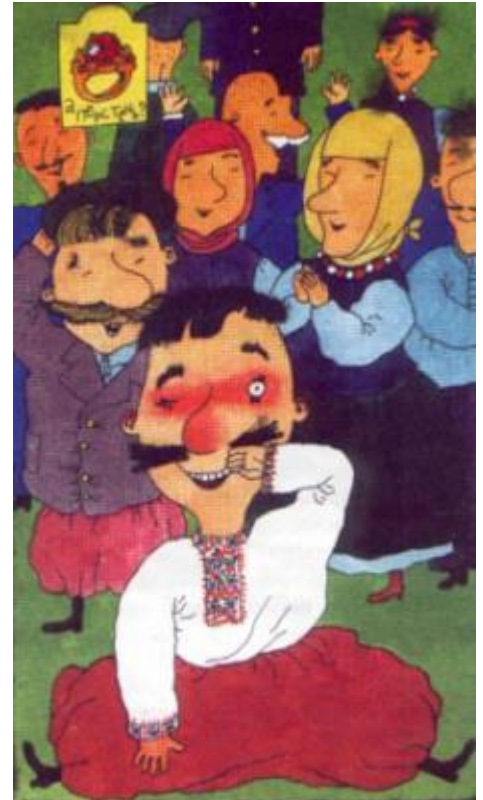
– За те що ти така добра до мене, я тобі відкрию одну таємницю, – каже панок, – Отам скраю села у пустій хаті під припічком скарб закопаний. Відкопай, то й знайдеш перстень собі.

Сказав та й поїхав.

А не просто панок був, а помічник Смерті.

Наввчора поїхав Віник на базар у Жашків, а Галя побігла – відкопала пляшку, дратву розв'язала, шкіру розгорнула, а в пляшці перстень золотий, аж міниться!

Розбила Галя пляшку, перстень добула, на пальця вдягла.

От уже сидять гості за столом, гуляють, молодих вітають. Аж тут і бабця-повитуха іде – покликали її, не забули. Прийшла вона, сюди-туди по господі – і наказала щоб криницю у садочку шкірою затягнули і гвіздками забили.

Гуляє весілля в селі, на пальці у молодої перстень виблискує... Добре всім, а Віник світом нудить, все йому на місці не сидиться, все хочеться з тої кринички води попоти, ні пиво, ні вино йому не йде – та вода йому солодшою від меду здається.

Не втерпів Віник, одвихнувся якось, побіг до кринички, а там після дощу шкіра набрякла, прогнулася, і в ямці трошки води зібралось. Нахилився Віник до тієї калюжки, сьорбнув раз, другий, та й захлинувся.

Надбігли люди, Галя плаче, бабуня-повитуха руки ламає і приказує:

– А я ж бачила, що він на весіллі в криниці утопиться, уже ж і шкірою забили, та, видно, від долі не втечеш.

Аж раптом Віник як засміється, як зарегоче, як закашляється, так з нього та вся вода і вилетіла. А він сидить у калюжі, утирається та й, сміючись, каже: – Ото я вже зовсім із життям попрощався, та згадав, що пану Потоцькому не встиг одного чобота дошити, то як же він, бідний, в одному чоботі без халяви ходити буде? От така доля на світі буває. Хто живе весело, той і у вогні не горить, і у воді не тоне!

*Усе смішки, усе гульки,
А о смерті нема думки.
– Іди, смерте, бо вилаю,
Бо я тепер гості маю.
Іди, смерте, іди проч –
Голівоньки не мороч!*

Автор: Лірник Сашко

Джерело: <http://kazka.in/fairytails/lirnyk-sashko/kazka-pro-shevtsya-vinyka-smert-zolotyj-persten-i-dolyu.html>

Котячий король

У тихому селі на півдні Англії жив собі один чоловік. Служив він церковним сторожем і жив з дружиною при церкві у затишному будинку з каміном.

Був у них кіт – чорний, як вугілля, з білою плямою на грудях. Звали його Томас.

Одного зимового вечора церковний сторож довго не повертався додому. Жінка сиділа біля каміна і плела, а старий Томас грівся біля вогню. Жінка вже давно заварила чай, чайник встиг вихолонути, а чоловік все не повертався.

Нарешті, захеканий, він вбіг у дім і закричав:

– Хто такий Том Тілдрам?

Чоловік був такий схвильований, що дружина запитала:

– Що сталося?

– Ти не повіриш, яка дивовижна історія сталася щойно зі мною! – сказав чоловік.

– То сядьмо і ти розкажеш!

Вони сіли біля вогню, а старий Томас між ними, і чоловік почав:

– Сьогодні я лагодив паркан, той, що під лісом, ти знаєш. Так ось, я вже майже кінчав, як раптом почув голосне “няв-в-в!”

– Няв-в-в! – подав голос Томас.

– От-от, точнісінько так, – кивнув чоловік.

– Я озирнувся і бачу... Ой ні, ти не повіриш. Дев’ять чорних котів, зовсім чорних, як вугілля, з білими плямами на грудях, як у нашого Томаса, так поважно, велично несуть... Ну, що ти думаєш? Маленьку чорну домовину, покриту чорним оксамитом, а на вікові – золота корона. Один кіт підходить до мене і каже: “Няв-в-в!”

– Няв-в-в! – озвався Том.

– От-от, точнісінько так, – вів далі чоловік. – Дивиться на мене і каже: “Передай Тому Тілдраму, що старий Тім Толдрам помер”.

– Поглянь на нашого Тома! – вигукнула раптом дружина.

Та не встигла вона закінчити, як старий кіт Том схопився і вигукнув:

– О небо! Старий Тім Толдрам помер, значить, тепер я – король!

І, з тими словами, скочив у камін і зник назавжди...

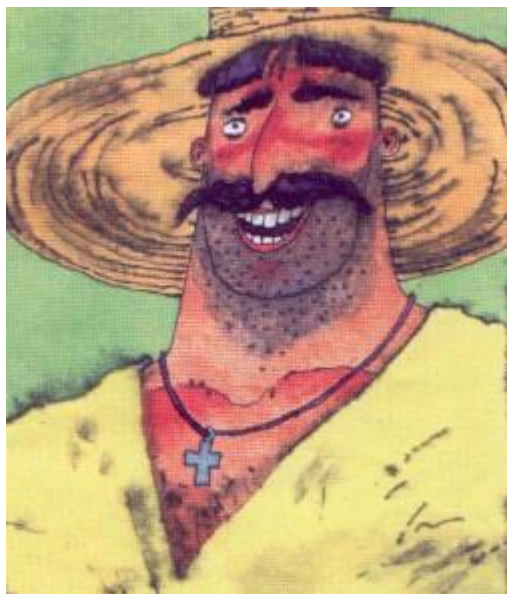
Автор: англійська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/kotjachij-korol-anglijska-kazka.html>

Казка про чумака Микиту, сокиру і халепу

Ох і славне чумацьке діло, та на всю Україну відоме! А чумаки – поважні і хазяйновиті люди. Всю зиму добре на печі вилежуються та боки гріють. І ні до чого їм ніякого діла немає – ні до хатньої, ні до польової роботи, хіба що до шинку. Але тільки-но весна настає та сонечко трошки землю підсушить – отут уже, чумаче, не дрімай та не ледачкуй! Ні дня і ні ночі не спочинуть чумаки: треба і воликів

відгодувати, і ярма підтесати, і осі, і занози, і вози-мажі підрихтувати та шкурами напнути, та й дьогтю гарненько у мазниці поналивати. Бо відомо, що без дьогтю далеко не доїдеш – запищить-зарипить незмащена дубова вісь і трісне посеред степу. От тоді вже гаплик! Ставай, чумаче, мажу розпаковуй, та все добро на землю скидай, та воза підважуй голоблею, щоб вісь замінити.

Отож уже напровесні збиралися чумацькі мажі до нашого села на майдан – і з Конели, і з Жашкова, і з Охматова, і з Жидівчика, і з Зеленого Рогу – так возів із сотню або й більше. Ставали возами в коло, воликів випрягали, а самі до корчми – отамана вибирати.

А збиралися чумаки з усієї округи до нашого села через те, що жив у нас Микита. Зроду-віку був він отаманом чумацьким. Чоловік був розумний, хитрий, степ знав як свій запічок, міг і з татариним, і з німаком поговорити, будь-якого москаля у шинку перепити міг, а головне – був такий сильний, що ніхто з ним не міг зрівнятися. Бо як, буває, зустрічаються у степу десь на Чорному шляху дві чумацькі валки – одна з Криму, а друга у Крим, то котрійсь треба звертати з дороги, щоб розминутись. А шлях за віки так колесами укочений, така колія вибита, що звернути геть неможливо – осі поламаєш. То треба все з возів скидати та вози на руках убік відтягати, щоб зустрічну валку пропустити. А ніхто ж уступити не хоче. От тоді вже виходять два отамани перед свої валки і б'ються; хто кого поб'є – та валка їде собі, а побитий мусить свої вози з дороги стягувати.

І якщо в степу траплялося, що чужа валка з нашою здибалася, то ще здалеку, придивившись, гукали на волів:

– Гей! Стій! Хлопці, розвантажуй вози – он Микитина валка назустріч суне!

Знали всі в степу, що Микита бився не навкулачки, не голоблею, як інші отамани, а бився Микита арапником – довжелезним батожищем. То ще здалеку як махне ним – аж кожуха до живого тіла розсікає.

Якось навесні зібралися чумаки у Крим по сіль. Вибрали Микиту за отамана, спакувалися. Богу помолились і вдосвіта рушили. Валка з села чи не цілий день вибиралася – отак по колу з майдану вози за возами висотувались та на шлях

викочувались. Добре тоді товариство у Крим сходило – і сіль дешево виторгували, і волики не похворіли, і з чумаків ніхто у корчмах не пропився, та й грабіжники не докучали. Зібралися хлопці вже додому вертати.

Їдуть собі чумаки, пісень співають, батіжками цвяхкають, на воликів погейкують. Тихо навколо, тільки вітер ковилком грає. Уже скоро і місця рідні з'являться.

Коли це раптом чують – десь вовки завили, і все ближче і ближче. Воли заревіли, далі йти не хочуть. Микита валку спинив, наказав зброю добути. Стоять чумаки, довкола озираються – аж тут вовча згряя женеться. Біжать вовки, між возами та між ногами волячими проскакують, але нікого не зачіпають. Усі пробігли – аж іззаду найбільший вовк суне. А межи чумаків був молодий хлопець, що перший раз у Крим ходив і чумацьких звичаїв не знав. Ухопив він з воза сокирку та й кинув у того вовка. і як на те поцілів у ногу. Сокирка застрягла, а вовк як завис, як побіжить!

Затихло все, а валка далі рушила – і все по дорозі плями крові надибала, що з рани вовчої капала. Неспокійно в Микити на серці – відчуває, що неспроста ті вовки бігали, і недобре, що вовка поранили. Аж тут і ніч наступає, та дощ пішов – треба на ночівлю спинятися. Дивляться чумаки – вогник у степу блимає.

– Давай, хлопці, туди правити, – каже Микита, – бо ніч непевна, а там таки житло якесь.

Уже потемки доїхали чумаки до степового хутора. Там і віконце світиться, і сіно у копицях стоїть, і огорожа висока – є де сховатися від усякої напасті.

Давай вони у ворота стукати, щоб їх пустили.

Аж тут виходить хазяйка.

– Хто такі? – питає.

А сама страшна така, що не дай Боже.

– Ми люди православні. Чумаки з Бузівки. Пустіть переночувати.

– Пустити я можу, але у мене місця мало, та й нагодувати вас нічим. Чоловік нездужає, то я не мала часу і їсти наварити – все його лікувала.

– Та нічого, хазяйко, ми якось усі розмістимось, а їсти нам не треба, у нас усе своє.

Відчинила господиня ворота, впустила чумаків.

Поки волів випрягали, ярма шкірами від дощу накривали, то вже зовсім пізно стало. Позаходили чумаки до хати, посідали, киреї мокрі поскидали, люльки добули – сидять відпочивають. На печі хазяїн хворий лежить, та все стогне, а хазяйка коло нього – лікує.

Чумак молодий сидів-сидів, а далі – зирк під лаву, та й знову до люльки, зирк під лаву – і до люльки.

– А що ж це ти, хлопче, у мене під лавою шукаєш? – питає хазяйка.

– Та ось дивлюся, чи не моя сокирка у вас лежить?

– Ага, голубе, попався! То це ти сокирою у вовка вцілив?!

– Я, – каже чумак.

– А що, може, той вовк тебе зачіпав, чи, може, вола загриз?!

– Та ні, – відповідає хлопець.

– Ну то знайте усі. що вам звідси не виїхати, бо то не вовк, а мій чоловік. А я – відьма! Тепер мусите мені когось лишити, щоб за чоловіка відробив, поки він одужає. А ні – то і волів ваших заберу, і вас на звірину перетворю! Є у мене таке зілля, що як сипону, то враз обернетесь на кого схочу! Отож лишайте когось, та ще й волів з возами у заставу, бо горе вам буде!

Злякалися чумаки – ото вже в халепу вскочили! Почали вони думати – кого ж відьмі залишити? Ніхто не хоче пропадати.

Бачить Микита, погане діло:

– Ну що ж, товариство, був я у вас хорошим отаманом, водив вас по степах без пригод і напасті всякої, та, видно, дочумакувався – треба мені востаннє вам прислужитися. Їдьте, хлопці, додому, а я тут лишуся. Дасть Бог, яюсь виживу.

Сказав те, низько товариству вклонився і до відьми:

– Я лишаюся у вас на службі, паніматко.

Наранок попрощалися хлопці та й додому рушили, а Микита з волами своїми лишився.

А відьма уже йому й загадує:

– Іди, чумаче, та жени моїх коней у степ пастися. Та гляди-но, щоб жоден кінь не пропав. А як через три дні всіх коней не приженеш, то бути і тобі вовком. Таким, як мій чоловік. Ото, щоб ти знав, усі ті вовки раніше у мене на службі людьми були, але ніхто моїх коней не встеріг, то тепер мусять мені довіку служити у вовчій шкурі.

Іде Микита, жене коні пастися та й думає: «Ну постривай, клята відьмако, діждеш ти від мене служби, та такої, що довіку не забудеш!» Вигнав коней у степ, та давай їх докупи арапником зганяти, та все кругом ходить, арапником хльоскає, коням пастися не дає. Три дні коней бідних голодом морив, а далі ну додому гнати. А вони не йдуть – а біжать-летять, та до конюшні, та до ясел, та до ячменю, та їсти, їсти, їсти!

Відьма глянула – усі коні є, але худі та нещасні дуже.

– От клятий чумак, – свариться, – до чого ж ти худобу довів! Не можна тобі, дурню, розумного діла доручати. Курям на сміх твоя робота! О, придумала! Будеш

мені курей глядіти! Та щоб копу яєць від них приніс! Тільки от півня у мене немає, та й зерна тобі не дам – як хочеш, так і крутись!

Сміється клята відьмака – ото вже загадала! Курей-то вона собі тим зіллям начарувала, а півня зробити не годна, бо то Божа птиця. Звідки ж тим яйцям узятися? Та ще й на голодну кишку.

Одвихнулась відьма з двору, а Микита – до комори. У комори двері дубові, на важку колодку замкнені, мотузочком зав'язані і кізячком замазані. Сила в руках є – Микита колодку скрутив, мотузочок порвав, кізячок відколупав – а в коморі зерно як золото! Геть всеньке Микита курям і висипав. А ті понаїдалися, та й сокочуть – півня виглядають. Та де ж його взяти? Ото хитра відьмина загадка!

Дурній відьмі і невтямки, що у чумацького отамана крім дьогтю, на возі завжди і півень у кліточці є – щоб будив рано.

Як випустив Микита того півня, як почав той курей топтати, то Микита не копу, а дві копи яєць у решеті притаскав.

Лютує відьма, але що поробиш? Не можна з чумаком справитись! Хоч і яєць приніс, та он скільки зерна перевів!

– Тепер підеш горщики мити та піч мастити. І гляди ж бо, щоб усе чистеньке було та блищало!

Микита горщики миє та все підглядає, куди відьмака своє зілля чарівне ховає.

Увечері збирається відьма летіти на Лису гору на побачення з нечистою силою. Гарно вбирається, брови підмальовує, кісниками завітчується, як дівка, сідає на кочергу – і гайда у комин летіти! А Микита сміється собі у вуса:

– Ну, вража дочко, ти у мене політаєш!

Коли це відьма – гугуп! – на землю падає, аж хата затряслася. Та як підскочить до Микити:

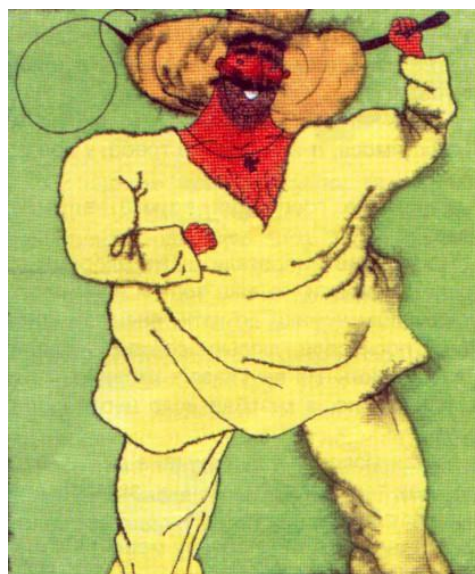
– Ти, сякий-такий, матері твоїй перековінька! Ти навіщо кочергу салом намастив?! Я не втрималася та замалим не вбилася!

А Микита:

– Та я ж для вас старався, щоб гарно було, щоб блищало.

– А біла б тебе лиха година! Будеш ти у мене блищати, – репетує відьмака, – зараз же тебе на щура оберну!

Кинулася відьма до свого зілля, банячок з-під печі витягла, пригорщу зілля сухого набрала, щоб на Микиту сипнути, та як чхне – замалим голова у неї не

відірвалася. То Микита туди свого тютюну насипав, та ще й перцю додав і полином присмачив, щоб уже відьмаці зовсім сподобалось.

Плаче відьмака, чхає, світу білого не бачить, а Микита все їй під носа зіллячка підсипає. Відьма вже рачки повзає, вже й проситися почала:

– Пусти, чумаче, перестань – усе віддам: і волів, і вози, та ще й добра всякого насиплю!

Тоді Микита дав відьмі прочхатися, а сам волів своїх запряг, за ворота вивів, та на прощання відьмаку арапником похастував, аби знала, як з людей збиткуватися.

Поїхав Микита додому, півень на ярмо скочив – дорогу показувати, а за ним всі кури повтікали!

Отож голова у людини не тільки для того, щоб шапку носити!

Автор: Лірник Сашко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/lirnyk-sashko/kazka-pro-chumaka-mykytu-sokyru-i-halepu.html>

Казка про чарівну пташку

Давним-давно жили собі два брати. Одному бог дав семеро дітей, а в другого не було й одної. Хоч спочатку газдували оба добре, та пізніше той, що мав семеро дітей, приопав, а бездітний – розбагатів. Та й так розбагатів, що не хоче з бідним знатися, лише з панами, з начальниками, з суддями. Цьому все йде, як по маслу, а бідному хата згоріла, у такі злидні впав, що не може з них вилізти.

Але йдуть свята. Перед Новим роком приходять бідний брат до багатого та й просить:

- Брате, поможи мені, бо не маю раз що дітям зварити.
- Е, ти пусто дбаєш, тому нічого не маєш. Треба рукави закотити та й братися до роботи.

- Закочую рукави, брате.
- То, певно, довго спиш?
- Ой, брате, ти, певне, ще обертаєшся на другий бік, як я вже встаю.
- Добре, – каже багач. – Я пшеницю ще не мовов і пшеничної муки не маю. Іди, жінко, та й дай житньої муки братові.

Пішла жінка з мискою, набрала такої муки, що свиням рядила. Бідний приніс муку додому, жінка зварила пеленички та й плаче:

– Що маю робити? Мусять діти в злиднях свята перебувати.

Стислося серце бідному, каже:

– Піду в ліс, хоч ріща принесу, аби не мерзли діти.

Пішов у ліс, нарубав ріща, в руки так закріп, так змерз. Гріється, а золотокрила пташка пурхнула, сіла йому на плече та й: «Цвірінь-цвірінь. Цвірінь-цвірінь». Він узяв пташку за крильця – пташка не тікає. «Ей, – думає, – принесу дітям, хай бавляться». Пусти пташку в кожух, у рукав, та й приніс додому. Діти бавилися, пташка пурхала по хаті, сіла на полицю і заснула. Полягали й старі з дітьми без вечері. Вранці встають – на столі хліб, на столі м'ясо печене, на столі всякі добра. Думають-гадають:

– І звідки взялося? Невже ми так міцно позасинали, що не чули, як брат нам до хати все це приніс? Ото буде сміятися, що ми такі сплюхи!

Пташка пурхнула з полиці та й сіла на стіл. Пішла жінка взяти ложки з полиці, а там дукати. Каже вона!

– Йой, чоловіче, щось у нашій хаті є! Дивися, дукати тут.

– Ей, жінко, добре, що є. Я йду в місто та й запобіжимо наші злидні.

Пішов у місто, дещо купив, прийшов додому, а жінка знов:

– Чоловіче, на полиці з'явилися нові дукати.

Вже й він задумався. А пташка пурхнула з полиці на комин, а з комина на жердку. Чують, дитина з печі кричить:

– Татку, осьде чіча на комині!

Газда виліз на піч, а на комині – дукати. Що це може бути?

Діти вже не голодні, бігають за пташкою. Пташка втікає, вицвірінькує файно – всім весело. Спостеріг: де пташка сяде, там є дукати. Через кілька днів знов поїхав до міста й накупив дітям і вбратися, і взутися.

Зустрів його багатий брат і питає:

– Скажи, чи не від моєї муки тобі так поталанило, що ти багатіти став?

– Ей, говори, брате! Пішов я по дрова та й пурхнула мені на плече золотокрила пташка. Тепер, де вона не сяде, там є золоті дукати.

Брат, коли це вчув, то каже:

– Я тобі дам мішок пшениці, але віддай мені пташку

– Ні, брате, хіба тільки позичу.

– Позич.

Узяв багач пташку, приніс додому й говорить жінці:

– Заріж зараз оцю пташку й засмаж мені.

Жінка головку скрутила, обскубала пташку, випотрошила та й смажить у ринці. А хлопчики бідного брата дуже плакали за пташкою і прибігли до стрія

просити, аби віддав. Прибігли, поставали коло пічки, де смажилася пташка. А серце вискочило з ринки та й упало одному хлопчикові на груди. Він був голодний та й серце з'їв. Каже хлопчик:

– Стрийно, віддайте нам пташку!

А вона показала на ринку й говорить:

– Ось де ваша пташка! Ми зараз її будемо їсти.

Діти, плачучи, побігли додому, сказали татові, мамі, сестрам – вже плачуть усі. Каже жінка:

– Видиш, який ти для свого брата добрий: дав добро з хати. Тепер будемо бідувати.

– Що сталося, жінко, того не вернути. Видно, таке наше щастя.

Лягли спати, вранці встають, а в одного хлопчика на подушці повно золотих дукатів.

– А це що є?

Каже хлопчик:

– Татку, вчора стрийна смажила нашу пташку, а серце з ринки вискочило, і я його з'їв.

Стали вони знову жити-поживати в добрі-гаразді. А багач бачить, та не знає, звідки то все береться. Питає брата:

– Звідки ти такі гроші маєш?

– А видиш, брате, ти хотів моїм добром користати – пташку з'їв, але мій син спожив з тієї пташки серце, і тепер, де не сяде, там дукати, де не ляже, там дукати.

Багач заскрипів зубами, пішов до суду й наговорив, що братів син ходить на грабунки, брат розбагатів з того, й хлопця треба знищити.

Зараз приїхали жандарми, хлопця закували і кинули до тюрми. Сидять з ним старенькі діди, розповідають різні історії – він слухав, слухав та й заснув. Вранці пробудився, а один дід питає:

– За що ти, синку, тут?

Він розповів. Дід подає дукати, що за ніч з хлопця насипалися, й каже:

– Но-но, синку, ти довго тут сидіти не будеш.

Через якийсь час приходять шандар і кличе його на протокол. Хлопець говорить йому:

– Берете мене, то беріть оці дукати.

Узяв шандар дукати, привів його на протокол, а там уже й не питали нічого, лише сказали збиратися додому. І він пішов собі додому.

А батько його поїхав у ліс по дрова. Та й Мана упізнала, що то є той самий чоловік, який узяв її золотокрилу пташку. Він є, а пташки нема.

Але чує він синів голос:

– Тату, тату, я йшов з тюрми та й заблудив у лісі!

Батько їде кіньми на голос, а там нікого нема. Чує вже з другого боку:

– Тату, я тут!

Лишив коні, побіг на голос, а син уже в іншому місці озивається. Так Мана водила батька, аж поки не завела в страшні хащі, між озера. Та й там показалася йому й зачала дуже сміятися. Каже:

– Лізь у воду. Як у воді скупаєшся, то знайдеш дорогу до свого дому.

Хотіла його втопити.

Він хоч і мав семеро дітей, але був ще гарний і сильний. Говорить Мані:

– Ти мене випусти звідси, бо я маю семеро дітей удома. А Мана каже:

– Бачиш перед собою кам'яну гору? Коли вирубаєш з цього каменю дзвін, аби він задзвонив, тоді пущу тебе додому.

Став він та й зажурився, як має з тієї скали дзвін зробити? Лупав скалу день, два, три, тиждень, місяць – уже зробив дзвін, а він розколовся. Починає другий дзвін робити. Зробив, але дзвін не дзвонить, бо з каменю.

А син прийшов із тюрми й чує, що тато поїхав до лісу і не вернувся. Йде він до лісу. Ходить, кличе тата, а дерево так його б'є, що не може виховатися. Біжить до одного дерева – б'є, біжить до другого – б'є... Так хлопець біг від дерева та й усе кликав тата, а тато не озивався.

Довго блукав лісами, дуже дерево било його, то він ночував на галявинах, а вранці вставав, збирав дукати, і йшов далі шукати батька. Та й зайшов аж до Мани. А Мана засміялася та й каже:

– Коли вже прийшов до тата, то я його відпущу, але поможи йому зробити кам'яний дзвін, і щоб той дзвін задзвонив.

– Спробую.

Привела Мана сина до батька. Дуже щиро привіталися вони. Але батько такий нужденний, такий згорьований, що не впізнати його. Каже синові:

– Дзвін готовий, але не дзвонить.

– Нічого, він ще задзвонить. Плавмо дукати й обливаймо гарячим золотом оцей камінь.

Розплавили гроші, обдали гарячим золотом кам'яний дзвін, викували з дукатів серце до дзвона. Як дзвін задзвонив, Мана впала й умерла. З дерев зробилися люди, з каменів – будинки, і показалася їм дорога прямо до хати. Батько з сином ішли з дарами від тих людей, що Мана зачарувала, додому, а люди їм кричали: «Слава! Слава!» Так щасливо повернулися додому.

Автор: українська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/ukrayinska-kazka-pro-charivnu-ptashku.html>

Казка про парубків, Тимоша і квітку-папороть

Вночі на Андрея хлопці в селі бешкетують. Кому новісінькі ворота дьогтем вимажуть, кому дрова розкидають, а кому і воза на хату витягнуть. Стоїть тоді на ранок хазяїн, потилицю чухає, а зробити нічого не може – бо на Андрея парубкам усе дозволено.

А хто своє хазяйство боронити стане, то може і по шиї заробити, хіба що від хлопців відкупиться відром горілки.

От і у нас якось на Дячуківському кутку хлопці веселились: Івану Вариводі тина аж у город затаскали, дядьку Павлові коней зі стайні повипускали, а сільському голові – кабана в собачу буду запхали. Наче б то усі діла переробили, а ще тільки пів-ночі пройшло. Місяць світить, сніг порипує, морозець веселить. Додому йти ще ніби ранувато.

От парубоцький отаман і гукає: „А ну, гайда через лід на той беріг у Корчі до діда Тимоша! Нехай на казки розкаже!”

А у Корчах, просто серед лісу стояла маленька дідова хатина, а сам дід знав безліч казок і був дуже веселий. Одна біда була в діда: ноги мав криві та кульгаві – наче тримав щось між коліньми. То, бувало, хлопці, жартуючи, дражнили старого:

- Діду Тимоше! Оно-го дивіться, з-під вас коня вкрали, а ви ще й досі їдете!
- А, їхала б по вас лиха година – вздовж і впоперек! – лаявся дід.

Та от, поки я вам про діда оповідав, то парубки вже через річку перейшли і до хатини добралися.

А дід Тихіш гарно піч кізяком витопив, та й на лежанці спав. Дим валує, лежанка тепла – добре дідові спиться.

Коли це хлопці давай у двері гамселити: „Діду! Вставай казки розповідати!”

– От зараз встану, та віжками потягну через спину! (А дід таки міг і віжками, чи батогом гарно шмагонути).

Але з печі не злазить, а двері міцні – дубові – бий скільки влізе.

Били – били хлопці чобітьми – немає діла, не відчиняє дід.

– Ну стривай, вражий діду, ось ми тобі покажемо!

Залізли хлопці на стріху, та й запхали у комин шапку, гарно затовкли, кулаками забили, а двері колодою підперли.

От як пішов дим у хату – біда! Смердить, під стелею клубочиться, горло спирає.

Дід перше перебрався з лежанки на піл – понижче, а далі на підлогу, а потім до дверей – бо вже дихати немає чим. А двері колодою підперті – зовсім дід пропадає. Давай тоді дід сваритися – а хлопці тільки регочуть. Далі став вже проситися: „Відчиніть, бо вчадію зовсім!”.

– А казку розкажеш?

– Розкажу, тільки відчиніть!

Відчинили парубки двері, дим шапками порозганяли, холоду напустили.

Дід знову заліз на піч, а хлопці по хаті порозсідалися – казку слухати.

– От ви думаєте, що я завжди був такий кульгавий і кривоногий – так от і ні!

Це мене таким папороть зробила.

– Як-то так? – дивуються парубки.

– А отак-о. Як був я ще молодий та гарний, як ви, то все слухав, що старі люди розказують про папороть. Цвіте папороть тільки раз на рік, на Івана Купала. Квітка не кожному покажеться, і не кожен її взяти зуміє. Квітка та краси невимовної. Як побачиш – то все будеш тільки про неї думати, так що і батька-матір забудеш, а

станеш потім усе життя по лісах блукати та Квітку-Папороть шукати.

Квітка Папороть розквітає опівночі червоним цвітом і горить як жар. Тоді її треба зразу рвати. Але це теж діло не просте. Слід взяти з собою скатертину, на якій сім літ паску святити, ножа, яким хліб ріжуть, та ще й освячену

хлібину. Скатертину треба розстелити перед собою в лісі там, де росте папороть, покласти на неї хліб та ніж і чекати. Тільки-но побачиш опівночі червоний вогник – біжи туди і зривай Квітку-Папороть. Перед цим тобі усякі жахи ввижатимуться, бо нечиста сила дуже боронить Квітку, але до святого хліба та скатертини не підійде.

Коли Квітку зірвав, треба ножем надрізати шкіру на долоні біля великого пальця, Квітку в рані затиснути і не відпускати, щоб вона там заросла. Тоді усе знатимеш: що де на світі робиться, де який скарб лежить і що думає про тебе сусідка.

Після цього треба бігти додому, щоб устигнути повернутися, доки півні не проспівали. Але головне – не оглядатися. Бо як оглянешся, то нечиста сила тебе впіймає. Вона тебе буде лякати, гукати, шарпати, заважати, а ти тікай і не оглядайся!

От я і полював за тією Квіткою, коли був молодий. Знайшов у лісі найглухіше місце, де росте папороть, взяв усе, що треба, і в ніч на Купала сів чекати.

Коли це щось почало шарудіти, наче літає наді мною, якісь пики страшні з кущів виглядають, то кажани, то сови в'ються. Але я всього того не боюся, бо нічого до мене підібратися не може – святий хліб не пускає.

Раптом усе замовкло і затихло – нічого не шелесне. Дивлюсь – прямо переді мною серед папороті світло червоне загорілося, як свічечка маленька. Ніби якась дуже гарна музика заграла, чи наче щось заспівало – як ото мати дитині співає. І так мені добре та добре зробилося, що я сиджу, а з місця зрушити не можу. Коли це раптом згадав, що треба Квітку-Папороть рвати, бо так і розум страчу, і в лісі залишуся.

Підбіг я до того світла чарівного, дивлюся – Квітка маціпусінька, як горошинка, і медом пахне. Зірвав я її, – а вона тепла, як жива. Різнув ножом долоню і Квітку в рані затис! Аж тут як зареве, як зашумить по лісі! Я ноги в руки – і тікати! Коли це попереду коріння із землі полізло, ззаду за сорочку щось почало хапати, якесь гаддя з дерев посипалося. Зліва щелепи вовчі клацають а справа костомахи з черепами танцюють.

Я все біжу, тільки кулак міцніше стискаю та ножом відмахуюсь. Тут позаду щось загукало, та все голосніше й голосніше:

– Тимоше! Стій-зупинися, бо лихо тобі буде! Стій! Озирнись!

Я знаю, що не можна оглядатися, але так кортить! Тут іззаду наче наш пан економ гукає:

– Стій, лобуряко бо канчуків на стайні скуштуєш!

Я собі біжу, бо я того економа і в селі не дуже боюся, а тут у лісі хай-но підійде! А позаду вже ніби корчмар Лейба кричить:

– Тимоше, а стій-но, я тобі горілки солоденької наллю!

Дурний він! Хіба ж не знає, що у поході козак горілки не п'є, а лиш на землю виливає!

А тоді наче Ганька, наша сільська вдовиця-красуня що до неї наш виборний та дячок вчащають, кричить:

– Тимоше, стій, я тебе поцілую!

«Ага, – думаю, – цілуй мого рябого підсвинка, бо краще моєї Оксани у світі немає!»

Коли раптом чую – моя мати гукає:

– Синочку! Зупинися, порятуй мене!

Тут уже я не втримався, оглянувся – і ноги мої наче до землі приросли: стоїть переді мною здоровенний чорний собака, язик висолопив, з рота піна летить, а у нього на спині сидить кицька, і очі у неї червоним світяться. От дивляться вони на мене, а я з місця зрушити не можу. Раптом кицька розкриває рота і каже:

– А чого це ти, Тимоше, нашу Квіточку вкрав?! Треба за неї заплатити.

А я б радий утекти, та стою як укопаний і тільки кулака тисну. Але ж

бачу, що допоки Квітка у мене в руці, то нечиста мене зачепити не годна, але й не відпускати не збирається.

– Нема, – кажу, – чим платити.

Кицька хвостом покрутила, та й каже:

– А давай так – ти з нами у карти зіграєш. Якщо програєш – віддаси квітку, а як виграєш, то ми тебе відпустимо, ще й торбу грошей дамо, самих червінців насиплемо!

Стою, думаю – що його робити? Як не погоджуся, все одно тут пропаду, бо вже всі ці потвори мене обступили і тільки й чекають, щоб мене на зубчика попробувати. Ну та дарма, щось вигадую.

– Ну давай, вража кицько, зіграємо!

Тут-таки кажани зі зміями мотнулися, притаскали гниличок, присвітити. Кицька сіла на задні лапи, пазуряками у собачу спину міцніше вчепилася і на пеньочку карти розкидала.

Взяв я свої карти, а на них такі огидні пики намальовані, що тільки тьху! І нічого я не второпаю в тих картах. З однієї кров цебенить, з іншої попіл сиплеться, а ті смердять гірше лайна. «Ну, – думаю, – не одуриш мене, клята нечисть!»

А кицька радіє, аж підстрибує, собака ікла шкірить – посміхається. Кидає кицька свої карти на пеньок і тішиться:

– Ну що, програв?! Не маєш чим бити?!

А я і собі карти поверх котячих кидаю, та одразу ножем на них хреста малюю:

– А що, з'їла, вража нечисть?!

Кицька – круть, верть до тих карт, а взяти – зась! Хрест не пускає! Загарчала, зашипіла, заверещала нечисть, а вдіяти нічого не може. А я собі й гукаю:

– А ну, несіть мою торбу грошей!

Кицька нявчить:

– Перехитрував нас Тиміш! Тягніть йому червінці!

Тут вовча паща дає мені торбу з грошима, а я, дурний, руку за торбою простяг, кулака розкрив, а Квітка-Папороть і випала! Розреготалася нечиста сила:

– Дурний ти, Тимоше. Жадібність тебе згубила! Все міг мати, а проміняв на жменьку чужих грошей!

Тут же мене угору підняло, перекинуло і давай мною дуби та терни товкти. Так до самого дому било і ламало, аж поки межі корчі закинуло. А тут і півні проспівали. От відтоді я й кульгаю! А у торбі тільки кізяки і сміття було. От так жадібність людей губить!

Послухали-послухали парубки діда Тимоша, та й добре собі ту казку на вуса понамотували. Відтоді у нас в селі жадібних і не було. І не крали у нас, і двері на замки-колодки не замикали, а так – патичком підіпруть, щоб кури в сіни не заходили. А на столі завжди паляниця і глечик з молоком стоять, рушничком накриті. Іде подорожній через село – у будь-яку хату заходь, поїж-попий, рушничком утрись, знов патичком двері підіпри, та й мандруй собі далі. І так по всій Україні велося, поки москалі не перекапустили.

Щедра душа усім радість дарує, а жадібний – і собі не гам, і людям не дам!

Ой не їв я і не пив –

Тільки грошики любив!

Не пожив, не погуляв –

А з собою не забрав!

Автор: Лірник Сашко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/lirnyk-sashko/kazka-pro-parubkiv-tymosha-i-kvitku-paporot.html>

Болячка

Один король був такий нещасливий, що не міг викохати жодної дитини: всі його діти вмирали ще в сповиточку. Нарешті народилося в нього один за одним двоє синів. Їм минуло по кілька років, і вони вже мали своїх вихователів. Але молодший вчився куди краще й пильніше, ніж старший.

Якось прийшов до палацу жебрак просити милостиню. А то був чаклун.

Король звелів дати йому грошей – жебрак не схотів узяти. Звелів король дати хліба – теж не бере. Тоді король сам вийшов до жебрака й питає, чого йому треба.

– В тебе є двоє синів. Віддай мені одного, як не хочеш, щоб смерть забрала обох, – каже жебрак.

Переказав король вимогу жебрака королеві, а та йому:

– Ми вже стількох дітей поховали: невже втратимо й цих двох? Краще віддамо одного.

Нічого не вдієш, король згодився – хай жебрак бере одного з двох королевичів. Жебрак дозволив, щоб король залишив собі того сина, який йому наймиліший. Король віддав молодшого.

Тільки-но вийшли з міста й посідали відпочити, жебрак питає королевича:

– Як ти гадаєш, чи далеко ми. відійшли від палацу твого батька?

– Здається мені, що з півмилі, – мовив королевич.

А старий сміється:

– Еге! Вже миль із дванадцять!

Нарешті він привів королевича до замку в дрімучому лісі, де ніхто не жив, і сказав йому:

– Бачиш оцей стіл? Схопиш його за ріжок – матимеш усе, що тільки забажаєш з їжі та питва. Я піду на рік мандрувати. Ти без мене мусиш щодня підмітати всі покої. Ось тобі ключі від замку – тільки двох крайніх покоїв не відмикай.

Королевич самотою прожив у замку цілий рік. Учився, читав книжки й писав. І щодня підмітав усі покої.

За рік чаклун повернувся, саме коли королевич обідав.

– Як ся маєш? Подобається тобі тут? – спитав старий.

– Подобається. В мене все є, – каже королевич.

– Ну, то я піду ще на рік мандрувати. А ти не забувай усі покої підмітати щодня. Тільки гляди ж – не відчиняй отих двох.

І чаклун знову подався світ за очі.

Королевич прожив сам один ще цілий рік. Аж ось чаклун повернувся й знову спитав, чи добре йому тут.

Королевич запрягся, що має все, чого душа забажає, бо справді на столі з'являлося все, ледве він брався за ріжок.

Чаклун пішов у світ знову.

І тут королевич, який за два роки порозумнішав, став думати:

«Чого ж це дід не дає мені відмикати ті два покої?»

Наважився й відімкнув один покій – а там повно книжок. Розгорнув він одну книжку, розгорнув другу, третю – цікаво! Заглибився в читання й геть забув, що треба підмести покої.

Потім відчинив другий покій – а там іще більше книжок; були між ними й чаклунські.

Королевич перечитав їх усі і в кінці однієї книжки вчитав, що в замку є льох, де замкнено троє коней.

Він заходився шукати скрізь. Нарешті побачив у підземеллі залізні двері й зараз же їх відімкнув. Там у стайні стояло троє коней – геть чисто всі в гною, тільки голови та спини було видко.

Королевич узяв лопату й вила і став відгортати гній. Вичистив стайню, знайшов відро й приніс води.

Аж тут один з коней заговорив до нього людською мовою:

– Дякуємо тобі за добро, яке ти нам зробив. Але тобі буде дуже погано, коли ти нас не послухаєш. Як чаклун повернеться та дізнається, що ти зробив–уб'є тебе спересердя. Отож, ледве він зайде до замку й спитає: «Як ся маєш?»–кажи йому: «Добре, дідусю!» –а сам щодуху тікай у двір. Там ударишся об землю й миттю обернешся на кібця. Тоді лети в світ.

Так і сталося. Але чаклун обернувся на великого яструба й погнався за кібцем.

Кібець долетів до замку, де біля відчиненого вікна сиділа молода королівна, став красенем-голубом і влетів до її кімнати. Щосили вдарився об підлогу й знов обернувся на вродливого юнака. Королівна глянула й дуже здивувалася. Королевич розповів їй усе, як було.

– От зараз,– каже,– чаклун стане жебраком і прийде до вас, ясна королівно, просити милостиню. Тут він мене й схопить. Але я обернуся зернятком. Прошу вас, ясна королівно, вкиньте мене в миску з крупою й висипте ту крупу на землю. Чаклун зараз же стане півнем і почне хутко клювати крупу, а я скочу вам па палець – обернуся пернем. Ось так і врятуюся, з вашої ласки.

І справді – дивиться королівна – до неї йде жебрак просити милостиню. Королівна присунула до нього миску з крупою, він ураз обернувся па півня й почав жадібно клювати.

Королівна нахилилася, одне зернятко скочило їй на палець і стало пернем.

А півень виїв усю крупу та як закричить: «Нема! Нема! Не спіймав!»

Глянула на нього королівна та й каже:

– Гидка ти потворо! Бодай тебе пси на шматки роздерли.

І зараз же перстень обернувся на пса й роздер чаклуна на шматки. А пес тієї ж миті перетворився на гарного юнака. Хотіла королівна його в себе затримати, але він

сказав, що йому треба рушати в далеку подорож. Подякував і повернувся до замку в лісі, де троє коней стояли в підземній стайні, знов завалені гноєм по самісінькі вуха.

Повикидав королевич гній, нагодував коней, напоїв, і зробились вони такі гарні та баскі, що й словом не сказати!

– Он там у саду стоять дві закриті діжки. Йди, хлопче, змиє собі в більшій чуприну – вона стане золота. А в меншій умочи палець правої руки, і він теж блищатиме, як золото, – каже середульший кінь

Зробив усе це королевич, і чуприна його справді стала золота, а палець на правій руці заблищав, як золото.

Повернувся він до коней, а третій кінь мовить:

– Вирви в кожного з пас по волосині з хвоста. Коли тобі буде щось потрібно, викреси вогню й запали одну волосину – ми зараз прискачемо й допоможемо тобі

Королевич зробив, як йому радили коні, й рушив у світ. А щоб ніхто не бачив його пальця й чуприни, замотав руку й голову ганчір'ям.

Прийшов він до одного королівського замку й питає, чи нема для нього якоїсь роботи.

Король звелів його привести й спитав, чому це в нього замотані рука й голова. Юнак відповів, що в нього болячки.

Тоді король наказав, щоб каліку наставили кухарчуком та щоб двірський лікар лікував його, але про цей наказ хутко всі забули.

А в того короля було три дочки. Якось король поїхав до костьолю й узяв із собою двох старших дочок, а наймолодшу залишив удома.

Тоді було літо, отож юнака поставили в городі, щоб сторожував. А через те, що він ходив завжди із замотаною рукою й головою, всі звали його Болячкою.

Городник і собі пішов до костьолю, слідом за королем, а Болячці наказав стерегти просо, щоб птахи не поклювали.

Ліг Болячка під муром у городі, викресав вогню й запалив одну волосинку з трьох, що йому дали коні. Зараз же до нього примчав баский кінь і привіз на собі дорогу одягу. Болячка одягся, скочив на коня й почав їздити кружка по просі, аж поки геть його витолочив.

Королівна саме дивилася в вікно й бачила, як мчав кінь із городу, і хоч здивувалася дуже, нічого не сказала батькові.

А городник повернувся, побачив, що просо витолочене, і пішов до короля скаржитись – мовляв, це Болячка недогледів.

– Що ж із ним вдієш? Може, заснув? Пробачмо йому! – каже король.

Наступного дня просо вирросло ще буйніше.

За тиждень король знов поїхав до костьола й хотів був узяти з собою найменшу доньку, але вона сказала, що хвора. Городник теж пішов слідом за королем до костьола, а сам наказав Болячці не спати й краще стерегти просо.

Тоді Болячка знов запалив волосину, і до нього примчав кінь. Юнак скакав по городу, скільки хотів, і знову витолочив просо.

Королівна бачила з вікна і коня, і вершника, але не бачила, де вони поділись.

Повернувся городник, глянув – просо геть витолочене. Побіг до короля та король не схотів його й слухати, а коли назавтра просо виросло ще буйніше, гостро висварив городника.

За тиждень сталося те саме. Королівна бачила вершника чудової вроди, який на її очах так утоптав просо в землю, що від нього й сліду не лишилося.

Городник знов побіг до короля, але той не схотів карати Болячку й знов висварив городника, коли побачив ранком стигле просо, яке вже треба було косити.

Через якийсь час король оголосив, що хоче віддати своїх дочок заміж, усіх трьох одразу, і призначив день, коли мали з'явитися до замку найхоробріші рицарі й вельможі сватати королівен.

Король звелів зробити три золоті яблука й дав кожній доньці по яблуку, сказавши:

– Котрому це яблуко віддаси, той і буде твоїм чоловіком.

З усіх кінців світу поз'їжджалися рицарі й вельможі, бо королівни були дуже гарні із себе. В призначений день усі стали лавами в дворі замку.

Найстарша королівна пішла перша, оглянула рицарів і дала одному золоте яблуко. Друга королівна йшла слідом за нею і зробила те саме.

А найменша королівна кілька разів пройшлася між лавами, але нікому не дала золотого яблука. їй не сподобався ніхто.

Дуже здивувався й засмутився король, бо хотів усі три весілля відгуляти разом. Він призначив ще один день і дозволив навіть ремісникам з'явитися до замку. Знову зійшлося кількасот юнаків, але королівна жодному не дала золотого яблука.

Король уже не знав, що робити, і почав радитися з міністрами. А ті йому й кажуть:

Якщо королівна гордує оцими юнаками, гарними та вельможними, треба її покарати. Звели, королю, скликати всіх двірських слуг, нехай вибирає з-поміж них.

Так і зробили. Коли слуги стали лавами, король спитав, чи нікого не бракує. Тут згадали, що нема Болячки. Послали по нього й поставили в лаві.

Королівна пройшла туди й назад, побачила між слугами Болячку й, не міркуючи довго, віддала йому золоте яблуко.

Всі почали реготати й глузувати, але король призначив доньці й Болячці день шлюбу.

Чоловіків двох старших дочок він забрав до палацу, а меншу дочку з Болячкою оселив на псарні. Королівна терпляче зносила всі глузування, бо щиро любила свого чоловіка.

Незабаром старий король оголосив сусідньому королю війну; умова була така, що війська їх мають зустрітися лише на три дні – чиє військо переможе в бою, той і виграє війну.

Король скликав військо, двоє його зятів теж лаштувалися йти в похід. Болячка дуже просив, щоб йому дали коня, але зяті лише насміялися з нього, та й король сказав:

– Краще залишайся вдома й доглядай моїх собак.

Та Болячка все просив, і зяті, аби тільки він одчепився, порадили королю дати йому кульгаву шкапу, що паслася біля замку на луці.

– Поки він на тій шкапі трюхикатиме, вже й війна скінчиться; отож нам через нього ганьби не буде, – сказали вони.

Дали Болячці кульгаву шкапу, і він почвалав слідом за військом.

Та виїхавши за місто, він зараз викресав вогню, запалив волосину – і тут де не взявся баский кінь, а на ньому панцир і різна зброя.

Прив'язав Болячка кульгаву шкапу до дерева, сам одяг рицарський панцир, скочив на баского коня й помчав слідом за військом.

Підїжджає і бачить, що вороже військо перемагає, а солдати вже оточили короля, його тестя: от-от уб'ють або заберуть у полон.

Кинувся Болячка на допомогу і врятував короля з небезпеки.

Королівське військо підбадьорилось, вдарило на ворога й розбило його вщент.

А Болячці в тім бою поранило палець правої руки.

Старий король побачив, що в незнайомого рицаря кров тече з пальця, роздер свою хустку пополам й, віддавши йому половину, подякував за допомогу та спитав, як його звать.

Болячка змовчав і сховався серед війська.

Король запросив усіх рицарів до свого замку й гарно їх почастував.

Може, за півдня причвалав сюди й Болячка на своїй кульгавій шкапі. Королівські зяті побачили й почали з нього глузувати, питаючи, які рицарські подвиги він вчинив у бою.

Болячка нічого не відповів на глузування, мовчки їв разом з дружиною недоїдки, які їм прислали на псарню, а потім намовив дружину, щоб вона прив'язала

оту половину хустки, якою був замотаний його палець, в умивальні до королівського рушника.

Король здивувався, побачивши половину хустки, яку сам віддав незнайомому рицареві, але не встиг спитати, звідки вона взялася, бо дістав звістку, що сусідній король зламав умову й знову готує своє військо до бою.

Назавтра мав бути другий бій. Болячка знов попросився, щоб і його взяли: король не відмовив.

І знову все було, як учора: Болячка примчав баским конем на поле бою і кинувся бити ворога. Він не остерігся, і стріла так само влучила йому в палець, поранила до крові.

Король зав'язав йому руку й дуже просив до себе на бенкет, та Болячка знітився й зник серед війська. А коли рицарі почали бенкетувати в замку, він оддав дружині другу половину королівської хустки й наказав прив'язати в умивальні до рушника.

На третій день була ще більша битва. Болячка мчав попереду всіх; як побачив, що короля схопили – кинувся і врятував його, а тоді став на чолі війська, повів його на ворогів і розгромив їх.

І втретє король подякував Болячці й, знявши з пальця дорогий перстень, па знак своєї королівської ласки, одяг йому на палець.

Та хлопець знову сховався так, що його не могли знайти, хоч і шукали скрізь.

А вдома віддав перстень дружині й попросив, щоб та непомітно поклала його в королівській умивальні.

Побачивши свій перстень в умивальні, король дуже здивувався й почав питати зятів, чи не знають вони, що це за знак. А ті й кажуть глумливо:

– Треба Болячку покликати, певне він знає, хто це зробив.

Король покликав Болячку й питає:

– Це ти почепив на рушник в умивальні половину моєї хустки?

А той відповідає:

– Не я, а моя дружина.

– А другу половину хустки хто прив'язав? Хто перстень поклав? – знов питає король.

– Не я, а моя дружина, – знов каже Болячка.

Тут королівські зяті почали з нього глузувати, а він їм на те:

– Як не вірите мені, сідайте обидва на коней і їдьте на замкову площу. Там побачите, правду я кажу чи ні.

Зяті хотіли відбутися жартами, але король наказав їм сідати на коней і їхати на замкову площу. Отож вони мушили послухатись.

Дивляться, а Болячка мчить їм назустріч на баскому коні. Скинув шмаття з голови, скинув з руки – чуприна й палець засяяли щирим золотом.

Отоді зяті вгадали, хто був той незнайомий рицар. І злість їх узяла, і заздрість. Вихопили мечі, кинулись на нього, а він двічі махнув мечем – так вони й попадали з коней.

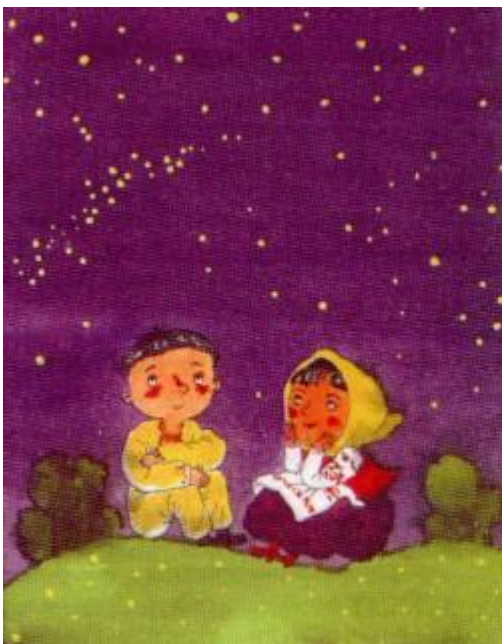
І тут старий король зняв із себе корону та й віддав її Болячці. А двох злих зятів наказав вигнати геть.

Автор: польська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/boljachka-polska-kazka.html>

Казка про Гандрея і яничарський скарб

Жив у нашому селі Сабадаші чоловік на ім'я Охота. І був у нього синочок, якого звали Гандрей. Хлопчина ріс розумний і меткий – все, бувало, сидить коло бандуриста чи лірника на майдані і слухає, що той оповідає про Байду, чи бідних невольників, або про Марусю Богуславку. А опісля на вигоні збере кругом себе дітей, та й переказує їм усе те, а ще й додасть від себе, щоб цікавіше було. Або назбирає всякого залізяччя під кузнею, паличок настругає ножем і все собі щось майструє. Та добре було б, аби щось путнє майстрував: чи то граблі, чи то терницю до конопель, чи хай навіть ложку – так ні! Все ото робить птахів якихось, вітрячки або коліщатка. Докупи складе, а зверху вітрильце маленьке із ганчірочки вчепить.

Каже:

– Хочу такого возика зробити, щоб сам їздив. Поїду на ньому за край землі, подивлюсь, які там чудеса бувають.

Ну що з нього візьмеш – мале, дурне. Де це хто бачив, щоб віз сам, без коней або волів, їхав? Нема, щоб, як людські діти, якогось доброго діла вчитись. Людські діти все до пуття роблять, та ще й себе глядять – у гурті не зівають. Де що до рук запопало, то вже не видереш! А цей – ну чисто легейда. Що хто не попросить, те й віддасть. Або ще й хлібчиком поділиться з песиком якимось. і в кого воно вдалося таке? За це його сільські діти не любили, ніхто з ним не товаришував, хіба що сусідська Гапочка. Ото посідають на колоді ввечері, комарів

гілкою відганяють, на зірки дивляться та все собі сміються. і що там вони в тих зірках знайшли? Краще б ото дивився, як Лейба у шинку хазяйнує, та й комерції вчився – все б до якогось діла пристав.

Так от, зайшов до нас у село на Великдень сліпий лірник, та й сів співати під церквою, а далі почав казки розповідати про Бову– королевича, про Лугая, та про Котигорошка. А Гандрей усе слухає та запам'ятовує. Насамкінець лірник розповів казку про скарби, що запорожці у плавнях ховають або в лісах закопують, і які там коштовності лежать.

«– А козаки тоді лясські льохи розбивали,
Серебро-злато на три часті паювали.
Первую часть брали – на церкви накладали,
На святого Межигірського Спаса.
А другу часть поміж собою паювали –
Пили-гуляли,гопака затинали.
А третю часть брали,очеретами сідали
І гарно ті скарби ховали!»

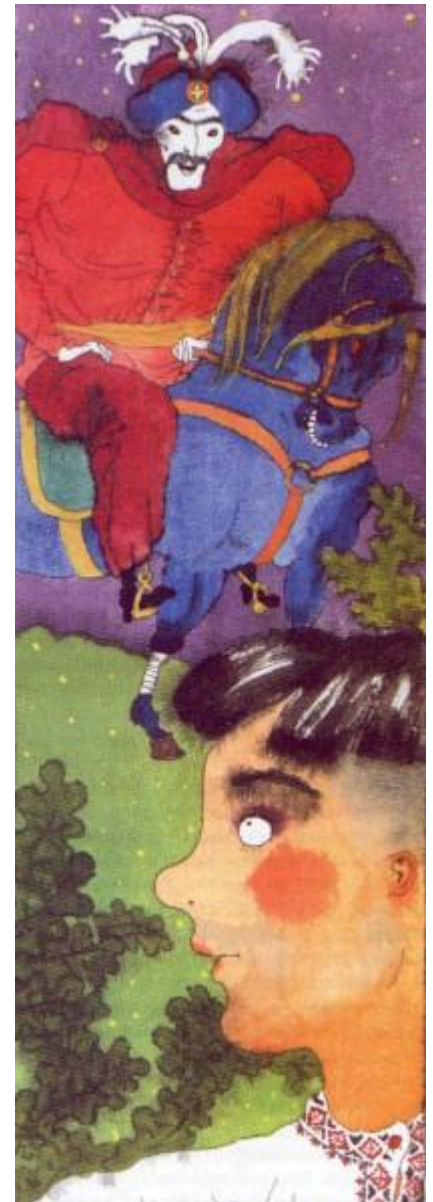
Гандрей слухав-слухав, та давай діда просити ще повторити, а далі ще, та все про скарби випитує, та про каміння дорогоцінне, та про дукати і таляри золоті, та про шаблі і ятагани, золотом куті, та про намисто із перлів та діамантів.

«– І на тому місці дерево примітне саджали,
Або каменем великим прикладали
І закляття всякі таємні промовляли.
А там коштовностей всяких –
І золота ,і срібла,і талярів срібних і червінців
Неміряно-нещитано...»

Відтоді Гандрей змінився – все йому з голови ті скарби не йдуть, все ввижаються гори коштовностей та золота. і почав Гандрей скарб шукати. День і ніч все по лісах бродить та я ми копає. Де якийсь таємничий місце знайде – то вже й переріє. і все йому ввижається, що от-от він скарб знайде. Так уже рік минув, потім другий, потім ще...

Дядьки в селі, як кому треба криницю чи погріб викопати-то Гандрея кличуть:

– А знаєш, Гандрею, там он у мене під вишнею дід мій банячок із грошима закопав, та глибоченько...

То Гандрей прийде та лопатою довбе ту яму, а дядько ходить та заглядає, чи досить йому вже. А як доріється до води, тут хазяїн і каже:

– Чуєш, хлопче, то я забув трохи – не тут дід мій скарб закопав, а в іншому місці.

Гандрей тільки зітхне, збере свої лопати і заступи, та й іде далі скарби шукати.

Гапочка плакала та вмовляла його, щоб покинув те все, бо люди з нього сміються, роки йдуть, а Гандрей усе дурницями займається: ні тобі хазяйства немає, ні тобі ремесла якогось, тільки лопатою орудує, як козак шаблею.

А Гандрей все відповідає:

– Ось побачиш, як знайду скарб – тоді вже ніхто з мене сміятися не буде. Тоді з грошима і золотом я все зробити зможу, щоб мене люди добром згадували!

От якось копав Гандрей під дубом у Грековому лісі, та під вечір сів спочити. Коли це раптом-задвигтіло,зашуміло! І виїжджає із хашців панок на коні. Кінь як змії – аж виграє під сідлом золотим, та копитами креше, вороним боком вилискує. А панок у жупані червоному, пояс золотом карбованим міниться, перо на шапці самоцвітом прикрашене. Всім панам пан! От тільки очі у нього якісь страшні – наче темні чорні провалля, а в них вогник червоний блимає.

– То що, Гандрею, – питає панок, – відкопав скарб чи знову черепки старі попалися?

Мовчить Гандрей,голову нагнув, ногою в поросі пише– бо що тут скажеш? Нема скарбів, хоч плач.

– А хочеш, хлопче, я тобі підкажу, де скарб лежить?

– Хочу,хочу ,панночку!

– Але умова, – каже панок, – як скарб візьмеш – то продай. Половину грошей віддаси мені. Але прийду я по них не зразу, а через рік-два або й три. Прийду несподівано для тебе, але щоб гроші тут таки були напоготові – рівно половина твого багатства.

Гандрей подумав-подумав – неначе все чесно, та й погодився.

От панок йому і розказує:

– На полі під Охматовом стоять дві високі могили – одна козацька, а друга яничарська. На козацькій могилі калина росте, а на яничарській – осика. За десять ступнів від осики лежить чорний камінь. Вночі треба сісти на той камінь і чекати. Де вогник зблисне,там на тій могилі і копай. Але копати треба вкраденим заступом. Що там знайдеш -забирай і швидше біжи звідти. Та гляди – нікому про це не розказуй і мене чекай з половиною грошей.

От Гандрей так і зробив, як панок сказав. Украв у сусіди заступ, знайшов могилу з осикою, знайшов камінь, сів і чекає. Коли це – блись-блись! – синенький

вогник затанцював Гандрей туди, та давай копати. Вибахав здоровенну яму. Дивиться— наче дошки якісь лежать. Він їх підважив, а там нора! Поліз Гандрей у ту нору, свічкою присвічує. А в кінці – кімната велика прокопана, під стінами лавки стоять, а на них кружком сидять яничари із ятаганми та списами у жупанах кольорових, золотом гаптованих. Шкіра на лицах висохла, волосся сиве, тільки очі виблискують. А перед ними лежить купа коштовностей: перли, діаманти, горщики із золотом, шаблі, у самоцвіти оправлені.

Побачив Гандрей яничарів і все те і злякався. А найстаріший яничар засміявся та й каже:

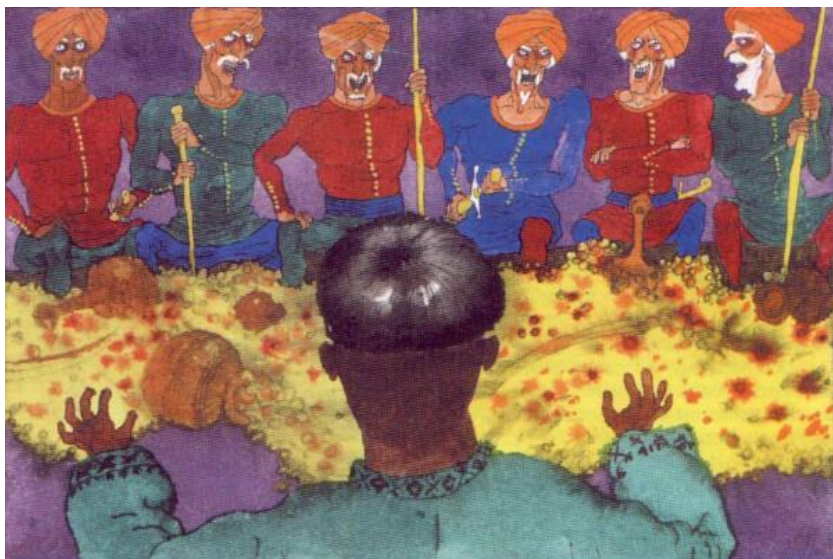
– Прийшов-таки? Ну хапай, що донесеш! Та служи золоту так, як ми служили! Бери – не бійся, не зачепимо!

Гандрей похапав у мішок, що зміг підняти: золота, перлів і самоцвітів, та й поліз нагору. І скільки ліз, стільки і чув сміх яничарський. Виліз хлопець, а за ним могила затряслася, захиталася, та й яма завалилася, аж загуло.

Притяг Гандрей скарб додому, по лавках розіклав, та й тішиться – ото вже багатство, ото вже щастя! Тепер можна і зажити!

„Ну вже добра людям нароблю – хай тільки-но продам усе та з панком розрахуюся”, – думає хлопець.

Почав Гандрей золото та перли потроху панам продавати, став уже у самоцвітах і коштовностях розбиратися та їм добру ціну складати, став з панами

знатися та багатіти. Збудував хату добру, а в ній склеп камінний, щоб грошки складати. Та все мішки червінцями напихає. Бо може, вже завтра панок приїде по гроші, то треба, щоб їх більше було – бо ж забере половину, а ще треба грошей багато, щоб було за що людям добро робити. „Ну, – думає Гандрей,

– ще трошки вторгую, та и досить, – тої половини мені вже вистачить. Ще трошки-і вже почну добро робити!”

А потім знову порухає червінці, в руках їх потримає, крізь пальці пропустить – і так йому шкода цих грошей стає: «Невже оце я стільки років тяжко працював, такого страху натерпівся, щоб зараз таке багатство втеряти?! А ну ще трохи наскладаю, наторгую– а тоді вже, як панок приїде, то мені більше зостанеться!».

Став Гандрей золотом та самоцвітами гендлювати – купляти та перепродувати. Уже й товаришів собі знайшов не простих, а багачів – пана Радзівєвського, та поручика гусарського, та гендляря Соломона та Бабанського сотника. Щодня вони до нього приїздять, та все хвалять, та величають. Аякже ж – на його гроші вип’ють, погуляють, у шинку повеселяться, ще й на завтра напросяться.

От якось сидять вони у шинку та Гандрея вихваляють, який він добрий та як він для людей старається. А Гандрей слухає та думає: «От де друзі! От люди! Може, вони мені щось порадять, як з тим панком бути?»

Розповів Гандрей про скарб, про панка, та про умову, та про те, як гроші жалко віддавати, хай навіть і половину. Раптом бачить – і у пана, і у поручика, і у гендляря з сотником в очах вогник червоний загорівся, а очі як провалля чорні стали! Оглядається Гандрей, а кругом нього замість його друзів панки сидять, та всі на одне лице – що тоді в лісі зустрічав. Розреготався панок у чотири горла, та й каже:

– А ти, хлопче, так нічого і не зрозумів? Усі ці гроші і так мої! І що ти там вторгуєш, все одно до мене повернеться. Служи ж цьому золоту, як я служу!

У Гандрея волосся сторч стало! Перед ним то панок, то яничар сміється, то гендляр, то сотник. І у всіх вогник червоний в очах горить! Всі закрутилися і пропали, тільки у вухах у Гандрея регіт чортівський стоїть.

Коли це глянув Гандрей у дзеркало – аж у нього очах той самий вогник розгоряється-та дужче і дужче! Ось-ось на панка перетвориться!

Аж серце від страху зайшлося в Гандрея.

«Ну, стривай, нечистий, не будеш ти моєю душею володіти – я не тобі і золоту, а людям служитиму!»-, скрикнув хлопець.

Кинувся Гандрей чортівське золото з хати викидати – та де там!

Липнуть червінці до рук, із живим м’ясом не відриваються!

Вхопив тоді Гандрей мішка із скарбом, щоб все разом гамузом подалі закинути – а мішок і приріс йому до спини як горб золотий! До землі Гандрея нагинає, вогнем плечі пече.

Пробував Гандрей мішка того скинути, пробував розрізати – а той як тіло живе болить!

Ніхто зарадити не може-ні знахарі, ні лікарі, ні священники!

Шукав Гандрей того панка і вдень і вночі, щоб те золото йому віддати, та де ж його знайдеш?

Коли це дивиться Гандрей – біля церкви той самий лірник старенький сидить, що казки оповідав.

Упав Гандрей на коліна перед дідусем, розказав про горе своє, про скарб яничарський, про панка на коні вороному...

Вислухав його лірник, та й говорить: «Ох, дурне ти, хлопче, зробив. Але допомогти можна, бо ще не втратив ти душу свою. От, лишень, скажи мені-що ти поганого вчинив перед тим як золото брати?»

«Ну, лопату в сусіда вкрав,»- каже Гандрей.

– «Ну то біжи поверни, та вибачся! А потім вночі йди до тої могили. Нечистий сам примчить за твою душу боротися, бо владу над тобою після цього втратить. Та гляди ж мені – не бійся! Згадай, що ти козацького роду. А козакові чорта боятися не личить! А там-Бог допоможе. Та і я поряд буду.»

Побіг Гандрей, вибачився перед сусідом. Обіцяв лопату повернути як знайде-бо там-таки коло могили і покинув, коли скарб забирав.

Трошки легше стало мішка тягати.

То вже ж не може Гандрей ночі діждати.

Причвалав до могил, та й на камінь сів.

А опівночі зацокотіли копита – примчав панок на коні вороному. Навколо нього гроші золоті вихором кружляють – то вгору підлетять, то по землі в'ються як сніжинки.

«То що, Гандрею, – каже панок, – бачиш скільки золота мені люди приносять службою своєю? А ти що зробив?! Га?! Навіщо перед сусідом вибачався, угоду нашу порушував? Чи варта та лопата хоч одного червінця? А у нас з тобою – он їх скільки! На, потримай їх, перебери, дзвін їх золотий послухай – от де радість і щастя з насолодою! Ще не пізно все назад повернути! Візьми, та служи золоту вірнесенько, як раніше служив!»

«Ні! Не буду я йому служити! Як сам не хочу-то ніхто не примусить!» – каже Гандрей.

«Добром не хочеш – бідою присилую!» – засичав панок.

«Гляди щоб пуп не розв'язався козака присилувати, – насупився Гандрей, – так припечатаю, що тут тобі і жаба цицьки дасть!»

«Хе-хе, – засміявся панок, – куди тобі, злидню порепаний, зі мною силою мірятися!»

Вдарив кінь панський копитом у землю – як грім прогрімів!

Здригнулася, застогнала земля – і за панком військо яничарське із могили встало. Ятаганами виблискує, списами їжачиться, мушкетами націляється.

«Ну що, злякався? – регоче панок, – Де та сила візьметься, що мою силу подужає?»

«А ось де!» – Гандрей відказує, та як гукне: «Пугу-пугу! Козак з лугу!»

Задвигтіла козацька могила –і перед яничарами козацьке військо як мак зацвіло!

Коні іржуть,шаблі бряжчать,пістолі клацають,корогви на вітрі мають.

А попереду-кошовий. Ну геть чисто як той лірник! Тільки молодий. Он ще й ліра біля сідла приторочена і очі сміються.

– Ну що, хлопче, пристаєш до коша нашого?

– Прийміть ,батьку!,– впав Гандрей на коліна.

-А чим же воювати будеш?– питає кошовий, – « Бачу і шаблі у тебе немає.»

Гандрей – туди, сюди. Дивиться – лопата землею притрушена. Та що він покинув тоді біля могили.

Вхопив Гандрей лопату: «Ось моя шабля!»

«Ну що ж, добра зброя! Замашна,– сміється кошовий,– « Ану,писарю ,пиши Гандрея Охоту до Уманського куреня!»

Звівся кошовий в стременах: «Ну, дітки мої, в останній бій ідемо! Не за багатство прокляте,не за ставочок заріблений,пасіку добру,чи хутірець порядний! А за славу козацьку і в оборону люду нашого! Тож повикидайте гроші – дукати золоті,та таляри срібні,та камені коштовні,та жупани золотом гаптовані,щоб не було у вас страху за кишені свої! А тільки страх честь свою козацьку в бою втеряти ,та ворога злякатися!»

Тут же козаки золото з кишень в багнюку вивертали , кармазинові жупани під копита скидали і шаблі догори здіймали!

А Гандрей за мішка свого лапнув-а він з плеча як пушинка злетів!

Розмахнувся Гандрей мішком – та гарненько пана по голові і поцілив!

Гепнувся панок в болото,розкотилося золото по землі. А яничари ятагани і списи покидали і кинулися те золото хапати-визбирувати,та один в одного віднімати!

Куди там вже до бою ставати!

Вдарили тоді мушкети козацькі,шаблі задзвеніли,коні заіржали.

Хвилею козаки на яничарів накотилися. Бій розпочався.

А Гандрей добру силу в руках має-

Лопатою ворогів гарненько пригощає!

Десятками на землю валить-побиває,

До панка дорогу прочищає!

Панок палашом своїм золотим затулився.

Та куди ж тому золоту проти лопати доброї,у кузні кований,у воді джерельній гартований і з держакком із ясена тесаного!

Притулив гарненько Гандрей лопатою пана-обсипався той порохом на землю. Тільки палаш зігнутий задзеленчав.

Тут – таки і військо пропало і гроші крізь землю пішли.

Тільки з яничарської могили виття люте почулося, а з козацької-сурми заграли.

Ледве стоїть Гандрей, та лопату сусідську в руках стискає . Все оговтатись не може.

Над ранок добився Гандрей додому. А там – ні палат кам'яних, ні золота ,ні коштовностей!

А він тому і радий, а він і радий!

Аж стрибає від радощів, що позбувся скарбу чортівського.

А лопату сусід йому після того і подарував.

Гандрей став нею сади людям розводити, та криниці копати. І грошей за те не брав ніколи.

З Гапочною одружився, дітей народили, козаків з них виховали працьовитих добрих і хоробрих на радість собі і людям.

А як старий став, то серед села липу посадив і просив громаду в пам'ять про себе те дерево не рубати – нехай росте. Так до цих пір серед дороги у нашому Сабадаші липа Охотина стоїть – висока та широка. Усі її об'їжджають то справа, то зліва, а рубати ніхто не сміє.

Бо то пам'ять про людину добру.

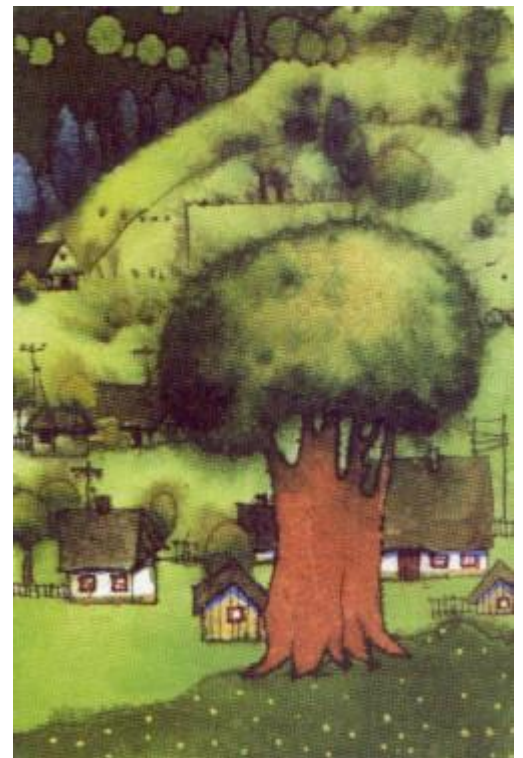
Отож не збирайте багатства на землі, а лиш на небі.

Вклоняюсь наперед Господу Богу,
І батькові отаману кошовому,
І всьому Війську славному Запорозькому,
І всім слухаючим головам
На многії і благая літа!

А слава козацька не вмре – не поляже
Віднині до віка!

Автор: Лірник Сашко

Джерело: <http://kazka.in/fairytails/lirnyk-sashko/kazka-pro-handreya-i-yanycharskyj-skarb.html>

Золота рибина

У ветхому курені на березі річки жили собі старий і стара. Перебивалися сяк-так: старий рибу в річці ловив, а стара ту рибу варила чи смажила. Як не щастило зловити нічого, то й голодні сиділи.

А в річці жила золота рибина—царівна водяна. Якось став старий тягти сіть – і чує, що надто важко йде вона. Певно, чимало риби попалося. Зібрався він на силах і таки витяг сіть па берег. Глянув – і аж очі замружив від сліпучого сяйва: тріпочеться в неводі велика рибина, вся мовби зі щирого золота, б'ється та на старого жалібно-жалібно дивиться.

Коли старий став її діставати, золота рибина озвалася людським голосом:

– Пожалій мене, чоловіче, не неси додому. Відпусти краще на волю, а аа це проси в мене, що хочеш.

– Що ж мені просити в тебе, диво-рибино? – задумався старий.– Відпий я, нужденний, немає в мене ні рису, щоб з'їсти, пі одягу, щоб убратися. Коли твоя добра ласка, то вділи мені всього потроху, довіку дякуватиму тобі.

Послухала рибина старого, стріпнула хвостом:

– Іди собі додому. Матимеш ти і де жити, і що їсти, матимеш і одяг.

Пустив старий рибину назад у річку, а сам подався додому. Прийшов і аж зупинився – чи туди він утрапив? Замість куреня стоїть міцна хата, а в хаті широкі лави, щоб гостей садовити, цілі таці білого рису, щоб наїдатися досхочу, купи вбрання чепурного, щоб на свята вдягтись, голим тілом не світити й щоб на люди не сором виходити.

І каже старий своїй дружині:

– Бачиш, стара, як нам пощастило: не було в нас нічого, а тепер усього доволі. Подякуй золотій рибині, що сьогодні мені в сіть потрапила,— все це вона дала за те, що я її на волю випустив. Досить уже ми набідувалися! Заживемо тепер, горя не знаючи!

Вислухавши старого, стара тільки важко зітхнула, головою скрушно захитала:

– Ох старий, старий!... Життя звікував, а розуму не набрався! Та хіба ж так просять? От з'їмо рис, зносимо одяг, а далі що? Зуби на полицю, знову голим тілом світити? Іди мені зараз же до річки і як хочеш у неї проси, але щоб дала мені п'ятеро слуг, житло нове, та не таке, як ця розвалюха, а просторе, міцне, щоб і цареві в

ньому було не соромно жити... І щоб у тих хоробах та були комори, повні золота, щоб засіки ломилися від рису та всякого зерна, щоб у дворі вози та плуги стояли, а в стійлі ремигали десять пар буйволів!.. А ще скажи, щоб рибина тебе старостою зробила, щоб усі поважали й шанували тебе і мене разом! Іди – і щоб з порожніми руками сюди не вертався!

Не хотілося старому йти, але ж і з старою сваритися не випадало. Тож прийшов він до річки, сів на березі й почав гукати:

– Виплинь до мене, рибино золота! Виплинь до мене!

Покликав так кілька разів, аж нарешті завирувала вода, і виплила до нього рибина – плавниками ворухнуть, на старого запитливо дивиться.

– Послухай-но мене, диво-рибіно! – мовив старий. – Напросив я в тебе багато чого, але замало того для моєї старої, незадоволена вона. Хоче, щоб ти мене над усіма в цій околиці старостою поставила. А ще хоче дім удвічі або втричі більший, ніж має, царські хороби хоче. І п'ятеро слуг, і десять пар буйволів, і повні засіки рису, і прикрас та коштовностей багато, і...

– Гаразд! – перебила його рибина і стріпнула хвостом. – Іди додому. Матимеш усе, що ти хочеш!

Сказала це рибина і в воду пірнула, на глибоке дно. Старий поквапився додому, а коли прийшов – бачить: стоять уздовж дороги довколишні жителі з сурмами та барабанами, щедрі подарунки в руках тримають, гірлянди з живих квітів. Стоять – і хоч би тобі поворухнулись, певно, когось поважного зустрічати вийшли. А люди, щойно помітили старого, що вертав од річки, повклякали на коліна, вигукують захоплено:

– Старосто ти наш, батьку рідний! Ось він, ось він, наш любий справедливий староста!

І відразу загули сурми, загриміли барабани, старого посадовили в барвистий розкішний паланкін і на руках понесли додому. А там не дім – справжній палац, а в палаці тому чого тільки немає!

Зажили з тих пір старий зі старою щасливо, горя та біди не знаючи. Нічого їм, здається, не бракувало, а стара все бурчала. Ще й місяця не минуло, як вона знову напосілася на старого:

– Та хіба ж це шана, хіба це повага? Подумаєш, велике цабе – староста! Іди до своєї рибини і скажи їй, щоб зробила тебе царем, а мене царицею! Іди й не огинайся! А ще скажи тій рибині, що, мовляв, я розсерджуся на неї...

– Не піду я! – відмагався старий. – Чи ти вже забула, як ми раніше жили, як голодували та бідували. Чи ж не рибина дала нам і їсти, і пити, і в чому жити та

ходити? То ще мало тобі? Мало тобі, що нас вона шанованими людьми поробила, багатство нам дала? Чого тобі ще треба, чому ти не вгомониши?

Але хоч як упирався старий, хоч як віднікувався врешті-решт довелося йому йти на річку. Сів він на березі, почав гукати золоту рибину. Раз покликав, другий, третій, десятий – не впливає вона. Зітхнув важко й нехотя поплентав додому.

Прийшов і бачить – стоїть знову той самий курінь, що був колись, а в курені сидить його стара в брудному дранті, розпатлана, волосся, наче дріт колючий, у різні боки стирчить, хворі очі гнояться. Сидить стара й гіркі сльози проливає.

Поглянув на неї старий і ще важче зітхнув:

– Отак, стара... Чи не казав я тобі – схаменися, не будь такою завидющою та загребущою! А ти не послухала... Тож немає чого тепер плакати – що заробила, те й маєш!

Автор: індійська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/zolota-ribina-indijska-kazka.html>

Казка про дівчину Варочку, козака із запроданою душею та срібний грошик

У селі Угловаті, на кутку Дячуківці над ставочком жив чоловік Яків Білоус. І була у нього доця Варочка. От якось зимою Яків захворів, та й помер. Лишилася Варочка сама.

Поки ще у Варочки пшоно було, то вона кулешик варила, а далі і те скінчилося. Пожаліли її сусіди – розказали попові, що сирота бідує. Прийшов піп до Варочки, подивився – хата пуста, порозлазилась, із хазяйства – самі миші по кутках бігають, із одежі – лише те, що на ній. Ні корови немає у Варочки, ні землі, тільки три явори ростуть на березі.

От піп і каже Варочці:

– Треба тобі, дитино, шукати якоїсь служби, бо тут ти пропадеш. Добра у тебе ніякого не лишилося. То я куплю у тебе ті три дерева. Буде у тебе хоч якась копійка, а там Бог допоможе.

Піп дав Варочці за три явори срібного грошика. Зав'язала Варочка срібло у вузлик, та й пішла служби шукати. Де не питає роботи, всюди відмовляють. Кому така мала потрібна? Пішла бідна Варочка від села до села: і в Пеньожкові була, і у Вербоватій, і в Кочубіївці, та ніде пристати не може. Аж над шляхом коло самої Гумані корчмар взяв Варочку на службу за харчі та одержу. Які там харчі у наймах – не вам мені оповідати. А все ж хоч сухар та кулеш, а з голоду не помреш.

Тільки й радості у Варочки – помріяти уночі, що колись знайдеться добра людина, яка пожаліє, зрозуміє, душею прихилиться, а може, і пара буде...

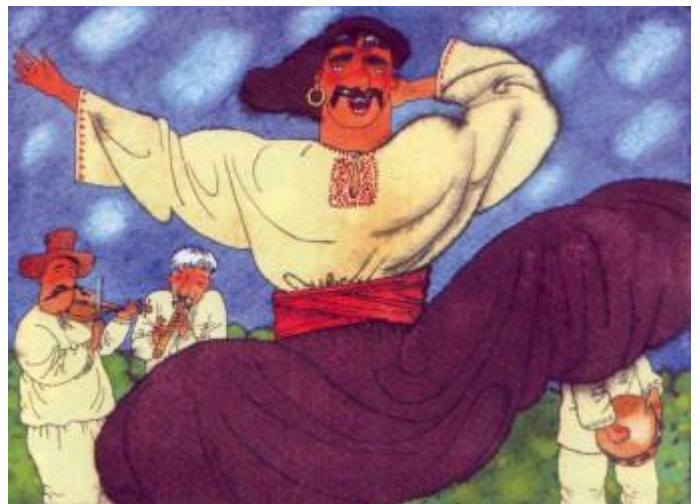
Аж якось одного дня чує Варочка надворі шум. Виглядає у віконце, а там чудасія – по дорозі козак не йде, а танцює, гопака садить. Та так вправно, та так ловко, та так весело – аж самому з ним стрибати хочеться. За козаком музики йдуть – бубон вистукує, скрипка виспіває, сопілка заливається. А козак ще й присвистує та притюхує, що і соловей так не зможе. Шаровари червоні по землі волочаться, шабля бряжчить, підбори срібними підківками дзенькають, курява за ним аж до неба! Чи пан, чи старшина зустрінеться – ні перед ким шапки не ламає, на дівчат і молодичь вусом чорним моргає.

Люди позбігалися, на цю веремію дивляться. А козарлюга гукає:

– Гей, люди добрі! Гайда до корчми, я сьогодні гуляю! Їжте пийте, веселіться, Я всіх пригощаю!

Люди і раді на дурничку погуляти – повна корчма набилася.

А козак уже по столу хазяїну червінці суне та велить усім найдорожчого меду та вина подати. Гримнув на музик, щоб дужче грали, та давай далі гуляти: всіх поїть, до всіх присікується, над усіма верховодить. А в кутку за столом пан-шляхтич з друзями сидить і аж міниться зі злості: як то простий козак та дужче гуляє за шляхту?!

Давай тоді пани і собі золото на стола кидати та горлянки дерти. Та де там! Що пан червінець кине – то козарлюга десять, що пан свисне – то козак голосніше, та ще й передражнить.

Що пан меду хильне чарку, то козак з барила голькне, ще й жупана, золотом гаптованого, обіллє!

Пан лютий сидить, аж посинів! А тут якраз Варочка мед несла, та й у тіснєві зачепила того пана. Як схопиться шляхтич, як закричить на бідну дівчину! Вже й

руку заніс, щоб ударити, аж раптом козарлюга помітив, підскаочив і пана за лікоть ухопив:

– Не руш!

Тут уже пан зовсім знавіснів

– Ах ти ж, пся крев, на кого руку здійняв?!

Вихопив пан шаблю, та ще й інших панів гукнув на поміч, і на козака кинувся. А той тільки засміявся, та як закрутить своєю домахою, як звинеться в'юном поміж шляхтою – тому шаблю вибив, тому зуби, тому гудзика зрізав, тому перо з шапки відчикрижив. Зігнав панів докупи, та й виштовхав – кого у двері, а кого у вікно.

Сміється козарлюга та далі гуляє. Уже й музики потомилися так він нових гукнув. Веселився до ночі коли це двері відчинились – і до корчми троє чортів влазять! У одного пика козляча, а ріг обламаний, другий – із свинячим рилом, миршавий та обідраний, на німця у камізельці схожий, та ще й присмалений з одного боку а третій – ну чисто капрал москальський костуром підпирається – на одну ногу накульгує. Люди полякалися, корчмар під стіл сховався.

Тихо у корчмі стало, а чортяки огледілись – та до козака:

– Ага! Піймався нарешті! Довго ти гуляв та веселився. У всьому ми тобі годили у всьому допомагали – ні куля, ні шабля тебе не брали, золото в кишнях не закінчувалось, дівчата за тобою юрбами бігали. Ти ще й з нас познущався: мені рога зламав, мені боки присмалив, а мене послав де сам чорт ногу зломить. Тепер пора борг віддавати!

Прощайся з душею! Підступають чортяки до козака і контрактом вимахують. А той не дуже і злякався:

– Ану стійте, вражі діти! У контракті записано, що мусите ще виконати три мої бажання, – аж тоді душа ваша!

«Ну, – думає козак. – я вже вам таке загадаю – ніколи не зробите, а я душу врятую».

– Хочу, щоб зараз серед корчми стала золота діжка із святою водою, і щоб хтось із вас у ній скупався!

Скривився однорогий, шерсть настовбурчив, хвостом заметляв, а робити нічого – зараз серед корчми діжка золота стала, а в ній вода свята хлюпочеться, та ще й піп із хрестом срібним поруч стоїть. Вскочив чортяка у бочку – зашкварчало, задиміло, сіркою засмерділо! А піп ще й зверху хрестом чорта притовкмачив. Скупався чорт, вискочив, ледве дише, та бігом до хліва, щоб у багні та кізяках трошки полікуватися. Бачить козак – виконали одне бажання.

– Хочу, щоб із мишей музики добрі стали, щоб ця баба та молодою була, та ще й на горі рак свиснув!

Зараз же москальський чорт сюди-туди шарпнувся, костуром помахав, з кутка в куток покульгав – враз стіна у корчмі впала, за нею на вулиці поміст став, а за помостом гора насипалась. Миші шасть на поміст, та й ну вигравати; хто на дудці, хто на кобзі, хто на цимбалах. А на гору рак виліз, та клешню в рота, та давай підсвистувати! А з баби старезної дівка молода зробилася у віночку, стрічках, у коралях з дукачами. Танцює, ще й співає:

Щоб я мала танцювати

Гопа-цупа цілий день.

Як була я молодою,

Любив мене не оден!

Козак ні в сих ні в тих стоїть – уже і друге бажання виконали. Що б таке придумати, щоб врятуватися?

– А ну, стійте, тупорилі! Придумав! За третім бажанням хочу свою душу у вас відкупити!

Як засміються-зарегочуть чортяки:

– Ох і дурень же ти, козаче! От тепер уже прощайся з душею!

Зараз же притаскали чортяки ваги на ланцюгах і серед корчми поставили. На одну шальку козака гепнули, а на другу велють викуп сипати. „А який же викуп потрібен?“, – козак питається.

Регочуть чортяки: „А ми все приймаємо – чи таляри, чи червінці, чи рублі, чи гривні – все одно в цілому світі стільки золота не знайдеться, щоб душу твою переважило!”

Козак до людей:

– Люди добрі! Викупіть мене, я ж вас поїв-годував. Дайте хто скільки може, то, може, й назбираємо!

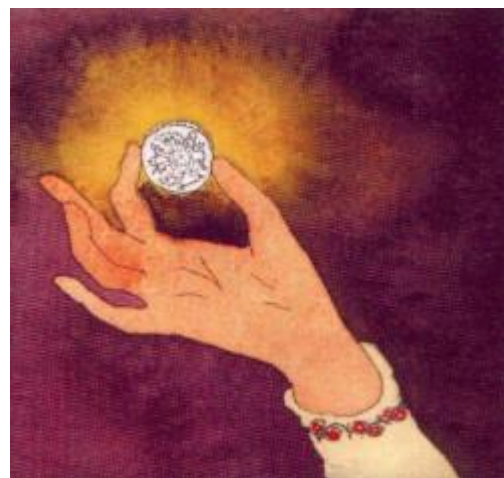
А люди стоять, очі ховають: жалко грошей. Це ж якби родичу чи у борг дати, та під проценти... Ніхто не дає.

Похилив козак голову – доведеться пропадати. Чортяки вже слинку пустили, уже пазуряки до козака тягнуть, уже земля під ним затряслася...

Аж тут вибігає Варочка і вузлика простягає:

– Ось викуп – все, що у мене є.

Розв'язала Варочка вузлика, а грошик срібний, дарма що старий, – блищить, аж очі засліплює.

Дзенькнув грошик на шальку – ланцюги зарипіли, вгрузла шалька в землю, аж діряку в підлозі провалила. А козака до стелі підкинуло і об сволок вдарило – якраз де хрест вирізьблений, підкова прибита і напис в'ється: „Року Божого 1573-го хату цю Іван Улас, козак куреня Старобабанського Січі Запорозької поставив. На многая і благая літа роду козацькому”.

Кинулися чортяки шальку з козаком донизу притягати: штурхаються, в ланцюгах плутаються, пазюрі обламують, зубами гризуть, пнуться, дмуться – аж пукають. Захитались ваги, зарипіли, в діру у підлозі провалилися, і чортів за собою потягли – тільки дух пішов, як ото онучі старі смердять...

А козак на сволоці теліпається – оселедцем за цвяшок на підкові зачепився.

Не допетрали дурні чортяки, що найменший грошик, якщо він дається від щирого серця і з любов'ю, переважить усе золото, яке є на світі.

Забрав козак Варочку від корчмаря, попросив у кошового благословення і одружився з нею. А від них і рід мій козацький пішов.

Ото ж недарма козаки оселедця на голові мають – за те що грудьми землю свою боронять, за гроші не продаються та любові не зраджують, ангели їх за чуприну на небо і витягають. *П'ять нас, братці, п'ять.*

Будем пить – гулять.

Кругом мене товариші

Все вірнії сидять.

Лий, шинкарко, лий,

Повір на мене.

Єсть у мене рідна жінка,

Викупить мене.

Автор: Лірник Сашко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/lirnyk-sashko/kazka-pro-divchynu-varochku-kozaka-iz-zaprodanoyu-dusheyu-ta-sribnyj-hroshyk.html>

Кришталевий міст

Жили колись дід та баба. Якось, підмітаючи в сараї, дід знайшов мідну монету.

– Що ми з нею зробимо? – запитав дід.

– Поїдемо завтра на базар і купимо курку, – відповіла стара.

Вранці вони поїхали на базар і купили курку. Вона нанесла їм багато яєць, стара їх вдало продала на базарі, і зажили вони з дідом розкошуючи.

Через деякий час, підмітаючи в сараї, дід знову знайшов мідну монету.

– Що ми з нею зробимо тепер? – запитав він.

– Поїдемо на базар і купимо півня, – відповіла дружина.

Вони поїхали на базар і купили півня. Курочка з півником привели курчат, яких стара продала на базарі, і зажили вони ще краще, ніж раніше.

Через кілька днів старий знову знайшов монету в сараї. На неї вони купили козу. Баба доїла багато молока і продавала його. Їх сім'я стала ще багатшою. Минуло ще трохи часу, і в тому ж таки сараї дід знайшов ще одну монету. На неї баба купила на базарі козла. Козел з козою наплодили козенят, яких дід з бабою продали на базарі, ще більше поповнивши свою скарбничку. Через кілька днів у сараї знову знайшлася монета, але вже золота. На неї старі купили собі корову, а на наступну монету, яка не забарилася знайтися, купили бичка. Так їхнє господарство розрослося, а скарбничка почала наповнюватися швидше.

Одного разу, підмітаючи в сараї, баба знову знайшла монету і купила великого пухнастого кота. Кіт миттю переловив у хаті всіх мишей, які псували господарське добро, і дід з бабою не могли на нього нарадуватися.

Коли в сараї знайшлася ще одна монета, то старі почали думати, щоб на неї купити.

– Тепер ми досить багаті, – сказала баба. – Давай побудуємо кришталевий міст.

І міст був побудований, але наскільки міцний він вийшов? Вирішили дід з бабою перевірити і пустили по ньому курочку. Вона пройшлася по мосту туди-сюди – міст витримав. Слідом за курочкою, гордо видзвонюючи шпорами, пройшовся півник, і знову міст устояв. Потім по ньому пускали козу і козла, корову і навіть бика. Міст навіть не тріснув. І ось настала черга йти котові. Як тільки кіт дійшов до середини моста – той розвалився.

То хто ж був найважчий? Кіт! А чому? Тому що він пив багато молока!

Автор: Шарль Перро

Джерело: <https://derevo-kazok.org/krishtalevij-mist-sharl-perro.html>

Казка про цигана Романа, Мару-Поторочу і москальське царство

А скажу я вам, що найбільше гамору й крику буває тоді, як до Сабадаша приїздить циганський табір. Ото вже розвага, ото вже біда, ото вже морока!

Приїдуть своїми кибитками, стануть за селом на вигоні, шатра свої діряві понапинають, багаття порозпалюють, та й стоять тиждень чи два, аж поки так до

печінок дістануть, що насилу їх виженуть. Та вони дуже цим не переймаються: сьогодні тут, а завтра шукай вітра в полі! і разом із вітром шукай табун сільських коней, бо прихоплять цигани із собою найкращих, хоч як стережи. Це ж про них у нас у селі співають:

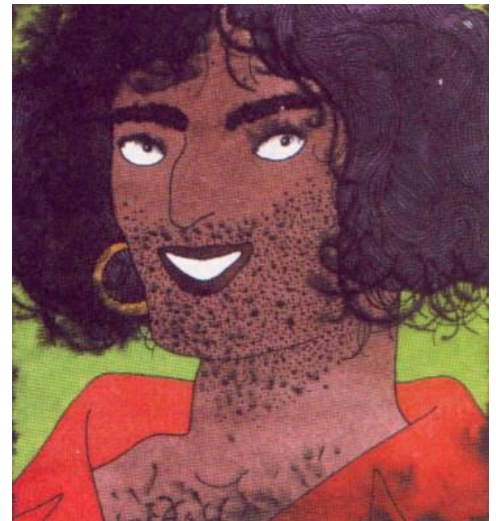
*А цигани-молдавани
Ні шити, ні прясти –
Тільки ходять попід тин,
Щоб чого украсти!*

А як циганки розійдуться селом, замиготять своїми рясними спідницями, то вже не одної зозулястої курочки не дорахується хазяйка, або і сувій полотна щезне просто з-перед очей. Буває, хазяїн спіймає з куркою, то віддають, та ще й приказують:

– Так то ваша?! А ми ж думали, що дика – з лісу приблудила.

І ніколи не буває так весело у селі, як з циганами. Тут вам і пісні, і гадання, і розваги всякі у таборі. А що вже кращих ковалів, як цигани, то годі й шукати!

Найвеселіший і найгарніший був у тому таборі циган Роман. Смаглявий, білозубий, кучерявий. Сорочка на ньому червона, шовкова, а у вусі сережка золота теліпається. Співає Роман так, що слухаєш його, слухаєш, аж не зчуєшся, як циганчата з кишені калиточку витягли. Добрим ковалем був Роман – такі підкови кував, як золото, а що коней любив – як братів рідних! Де якого коня доброго побачить, то і поговорить з ним, гриву розчеше, по спині погладить. Хоч би який був норавливий кінь, а до Романа підходив і слухав його.

А ще любив Роман теревені правити: поставить свою кибитку найближче до села, та й виглядає дядьків сільських, закликає до себе. Сидять, люльки шмалять, язиками чешуть. От лишень біда – був Роман запальний дуже. Тільки слово поперек почує, запасіює, закричить:

– Ану геть з моєї хати аж за дишель!

А за хвилинку заспокоїться, та й знов у гості кличе. Недарма кажуть: «Крутить як циган сонцем».

Говорили вони про все на світі, а найбільше про щастя та долю циганську. Роман жалівся:

– І що то за біда така у нас на роду? Все по степах нас носить, дощі нас мочать, сонце пече, мороз морозить, та й голод дошкуляє!

Добре вам: у вас і хата є, і хліб на столі, і тепло вам і добре. А у мене... – тільки рукою змахне – От якби став я паном, то зажив би на всю губу! І різні напої-наїдки мав би щодня, навіть вночі їсти вставав би і одержу всю золоту носив би! А що слуг би мав то як коней у табуні! А, до речі, чий ото кінь пасеться такий гарний гнідий?

От якось село вже поснуло, цигани теж повклалися, лише Роману не спалося Сидів собі біля багаття, люльку шмалив та у казаночку кашу варив. Ніч темна-темна, місяця не видно, тільки вогонь блимає та люлька жаром шкварчить. Коли це

чує Роман – щось від лісу шарудить наче іде хтось, та все ближче і ближче Навколо така тиша запала аж у вухах дзвенить. Страшно Роману стало. Хотів на ноги схопитися, та не може з місця зрушити Хотів закрячати – голос пропав. Аж тут виходить на світло таке страшидло, що й розказати не можна. Худе чорне, волохате, з довгими пазуристими руками, а з

широкого рота ікла стирчать. Очі великі, круглі, як у сови, і світяться. А кругом страховидла туман, як павутина, плаває Стало воно, та й на Романа вилупилось. А тому хоч і страшно, та виду не подає взяв ложку, насипав каші у миску, та й страховиську простягнув. Подивилось воно, подивилось, а далі кашу взяло, та й з'їло. Роман ще насипав. Воно знов злупило, далі ще... Так увесь казанок і втербило. А далі туманом утерлось і каже:

– Ну, хлопче, оце ти від смерті врятувався. Бо я так їсти хотіла, що думала тебе зжерти, а тут і каша пішла. Тепер же знай що я – Мара-Потороча, і від мене ще ніхто ніколи не рятувався, хіба що у тебе вийде. Розважай мене до ранку. Якщо мені сподобається – виконаю твоє бажання, а ні – живий не будеш!

Роману страшно, та що поробиш? Давай він співати, та так жалібно, та так тоненько, що Мара-Потороча тільки кривиться від жалю. А далі давай про свою долю нещасну розказувати та приказувати. Мара-Потороча уже і вголос хлипає та сльози втирає.

– Ой бідні ж ми з тобою, сирітки нещасливі, голубочки сизокрили!..

Уже й світати почало а циган з Марою обійнявшись сидять та сльози гіркі за доленькою своєю ллють.

Почало небо світлішати, стала Мара-Потороча потрошку пропадати – уже тільки туман лишився. От з туману і чується:

– Добре ти мене, цигане, розважив, жалко мені тебе стало. Виконаю я твоє бажання – кажи чого хочеш!

Роман тут же плакати забув, сльози витер і каже:

– Хочу бути паном над панами! Зроби мене царем москальським!

– Добре! Будеш царем аж поки пізнають, що ти циган. Але ж не жалій потім!

– А за чим там жаліти?! Роби царем!

Тільки-но сказав це Роман, як навкруги все перевернулось, перекрутилось, зашуміло! Романа туманом огорнуло, догори ногами перекинуло – понесло просто до Петербурга! Не встиг Роман перелякатися, не встиг закричати, а його раз! – через вікно і до царського покою закинуло.

А там уже слуг та лакеїв набігло без ліку. і всі кругом цигана бігають, одягають-роздягають, з ложечки годують, вошей з голови вибирають. Надягли на нього корону та на трон посадили. Перед ним усякі придворні та генерали кланяються, у ручку цілують. А хто поближче, той і ззаду понижче поцьомає. А туман кругом цигана як стіна стоїть – усім в очі лізе.

Ох і зажив циган царем! Ох і запанував! Що не скаже, яку дурницю не бовкне, усі його вихваляють наввипередки:

– Ах какой царь батюшка мудрий, какой вумний!

Що не накаже, то всі удесятеро зроблять – як побити одного винного, то десять невинних з синцями ходять та царю-батющі дякують.

Що не велить грошей принести, хай хоч і сто карбованців, то тут-таки притягнуть і на тарілочку покладуть, а по дорозі тисячу і собі до кишені вкинуть. А їстиносять страви усе не прості, а панські. І вдень і вночі цигана годують та

марципанами заморськими підгодовують. Став циган паради та бали влаштовувати. Солдати перед ним шпацірують та «Гуря!» кричать, а пани з панянками як зайці на балях стрибають.

Як циган чхне, то і всі за ним чхають, як спіткнеться – усі за ним спотикаються. Усі перед ним спини гнуть, мало ноги не цілують. Добре цигану жилось у царях москальських: хоче – Туреччину воює, хоче – Польщу, хоче – Персію, а хоче – Кавказ. Солдатів багато – все не закінчуються. А всі тільки «Гуря!» кричать та дивляться, куди далі йти воювати.

Бенкетує циган, гуляє, а люди бідні ходять, голодні обідрані, лахами трусять, а придворним і байдуже – все палаци будують. Так уже їх наліпили, що до тої річки Неви людям і не досягнути – аж до Обухова добудували. Дужче всіх таємний радник старається, краде, багатіє та все цигану на підпис укази носить. А той хрестика поставить, та й по тому – все одно читати не вміє. Так тими указами півцарства Москальського придворним та генералам пороздавав – не жалко, бо ж на дурничку дісталось.

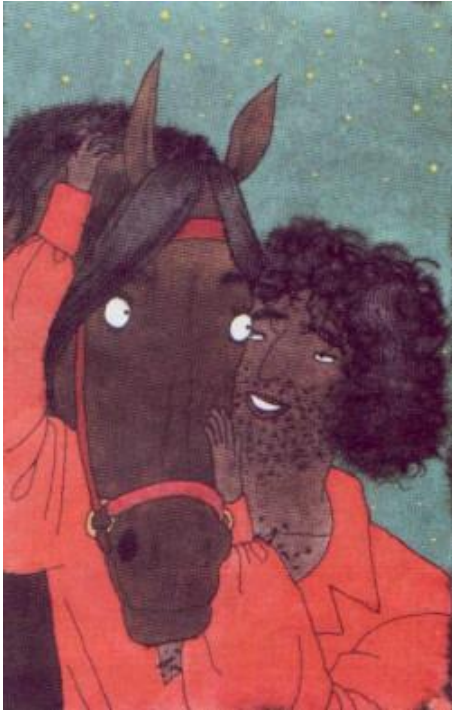
Поцарював циган, поцарював, а далі сумувати почав. Нема йому з ким поговорити, теревені поправити. Нема де каші з казанка поїсти, димом приправленої, нема з ким пісні циганської заспівати, – кругом тільки лакеї кланяються та його вихваляють. Хоч знов Мару-Поторочу клич, та де її найдеш, хоч і цар.

Набридло циганові каміння коштовне та палаци муровані, набридло лакейство та мова чужа, набридли страви заморські та вбрання золоте. Від цілунків генеральських вже й задниця попухла. Нудить світом бідний циган: все йому сорочка його червона ввижається, та степ, та дядьки сабадаські зі своїми розмовами, та багаття у таборі циганському, та зорі у небі нічному над Гірським Тікичем.

Уже б і радий циган драпонуту із царства того, та зась! Що він не робив, що не казав, як не доводив, що він не цар, а циган, – придворні усе радіють:

– Каково наш царь-батюшка шутіт!

А туман кругом Романа усе густіший стає. Куди Роман не йде, навкруги лакеї, пани та солдати, ніяк і не втечеш – не пускають. Пробував Роман тікати вдень, пробував уночі, та далі Твері не забігав – скрізь на лакеїв та панів попадав. Тут же його впіймають, кланяються, у ручку та ще кудись цьомають, та назад до палацу попід руки ведуть.

Та ось одного разу іде Роман із купою придворних по столиці, зернятами заморськими плює. А придворні все те в хусточки складають, та ближче до серця пхають, а як же – з рота самого царя-батюшки! Та ще й вихваляються один перед одним, у кого більш заслиняне. А ще як на когось кісточкою поцілить, то тому всі заздять – ото вже онукам розказувати буде!

Аж дивиться Роман – наші чумаки сабадаські до Петербурга добилися. Ячмінь привезли і коней на продаж пригнали. Як побачив Роман гнідого коня, як затрусився! Кинувся до нього, за шию обійняв, пальці у гриву запустив, по спині погладив. Заіржав кінь, голову Роману на плече поклав. Не втримався Роман, заспівав пісню циганську, яку в Сабадаші співав. Придивилися

дядьки наші до царя:

– То ти, Романе?

– Та я ж, я! – закричав циган.

Тут де не взявся вітер, туман розвіявся, і всі побачили, що то ніякий не цар, а циган Роман. А той зрадів, корону царську з голови зняв і у придворних пожбурих. Підняло його, закрутило, догори ногами перекинуло і назад на Україну понесло – до табору циганського.

А придворні, лакеї, пани та солдати тільки «А-а-а!» і встигли закричати. Відтоді москалі так усе через «А» говорять.

Сів циган під свою кибитку, багаттячко розпалив, люльку в зуби взяв, поглянув на степ, на ліс, на небо, на коней і засміявся. Бо найбільше щастя для людини – то воля!

І чого ото на царство пхатися, ніби там медом помазано? А так люди добром згадають: „Ото лепські підкови циган кував! А цар з нього так був – ледащо!”

Автор: Лірник Сашко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/lirnyk-sashko/kazka-pro-tsyhana-romana-maru-potorochu-i-moskalske-tsarstvo.html>

Біла теличка

Жив колись батько з двома діточками. Донечку звали Кет, а сина – Том. Малюки були добрі та слухняні. У хаті панували мир і злагода. Чоловік із ранку до

ночі тяжко працював і не мав вільної хвилини, тому вирішив одружитися, щоб дітей доглядала мачуха. Невдовзі так і вчинив.

Жінка була неймовірно вродлива, але дуже заздрісна та зла. Красуня не злюбила крихіток: давала найважчу роботу, залишала без обіду чи просто виганяла з хати, щоб не заважали пліткувати з подругами.

Якось у люту заметіль лиходійка спровадила малих у ліс по дрова.

– Лише марно хліб їсте, – дорікала жінка. – Ідіть по хмиз. Може, хоч якась користь буде.

– Але ж, люба, – злякався господар. – Надворі мороз, та й вечір надходить. Діти загубляться та позамерзають, або хижий звір нападе.

– Не переймайся! – байдуже промовила красуня, приміряючи нові сережки.

Одягнула бідолах і виштовхнула надвір. Діти, долаючи кучугури, покрокували до лісу.

Аж раптом Кет смикнула брата за плече:

– Томе, поглянь, теличка біжить степом, наче за нею вовки женуться!

– Дійсно, – здивувався хлопчик, – яка ж гарненька, біленька! А он здоровенний яструб переслідує її та б'є крильми. Бачиш?

– Негідник! Причепився до бідолашної й навіть спочити не дає.

Теличка жалібно мукала й ледве не падала від втоми. А пернатий кружляв у повітрі й загрозово махав крилами.

Діти схопили величезну палицю, що лежала обабіч дороги, й кинулися рятувати нещасну.

– Ану, геть, нахабо! – замахнувся на хижака відважний Том.

Яструб настовбурчив пір'я, щось сердито каркнув і зник між хмар, а стомлена теличка впала на сніг, поклала голівку на руки Кет і заснула. Трохи подрімавши, біленька розплющила очі та ледве чутно прошепотіла:

– Дякую за порятунок, любі!

– Хто ти така? – поцікавилися сміливці. – Чого хотів цей злий птах?

– Ох, крихітки, – зітхнула рогата, – я – царівна. Колись була дуже щасливою, та зла чаклунка позаздрила й перетворила на білу теличку, наказавши злому яструбу стерегти мене. Відтоді мандрую з однієї країни до іншої, сподіваючись на допомогу.

Діти вражено слухали про неймовірні пригоди біленької.

– А чому серед ночі опинилися так далеко від домівки? – турботливо запитала теличка.

– Зла мачуха не злюбила нас і спорядила по хмиз. Батько ж не наважився суперечити лиходійці, – похнюпивши носа, пояснила Кет.

– Насправді це та могутня відьма, що перетворила мене на теличку.

– Що ж робити? – злякалася малеча. – Хіба не можна здолати чаклунку?

– Підкажу, як зарадити біді, – заспокоїла крихіток біленька. – Повернувшись додому, поведіть мачуху до річки. Цієї ночі вода буде тиха й чиста та розкриє всі таємниці.

– Спасибі за пораду, – заплескали в долоні братик і сестричка.

– Ви добрі й чуйні діти. Немає нічого прекраснішого у світі за міцну родину. Бережіть одне одного – й будете завжди щасливими.

– Обіцяємо! – гуртом вигукнули малюки й обійнялися.

Узявшись за руки, діти побігли додому.

– Тату, – ще з порога закричала Кет. – Сьогодні біля річки відбудуватимуться справжні дива! Ходімо з нами!

– Що за галас? – насупилася зла чаклунка, але її також розбирала цікавість.

Накинувши кожуха, лиходійка приєдналася до родини та покрокувала до річки.

Опівночі повний місяць звеселив усю околицю. Його срібне проміння, торкнувшись крижинок, заграло веселими зайчиками. Мерехтливе сяйво виблискувало на гладенькій поверхні тихої річки. Аж раптом торкнулось обличчя чаклунки – й тієї ж миті вона перетворилася на справжнє страховисько.

Лиходійка з жахом згадала, що їй не можна було дивитися на місяць. Уся могутня сила розвіялася, наче дим. Мачуха сердито заскреготала зубами й побігла світ за очі. Відтоді її ніхто більше не бачив.

– Рідненькі, спасибі за те, що звільнили від чарів! – почувся раптом чийсь привітний голос.

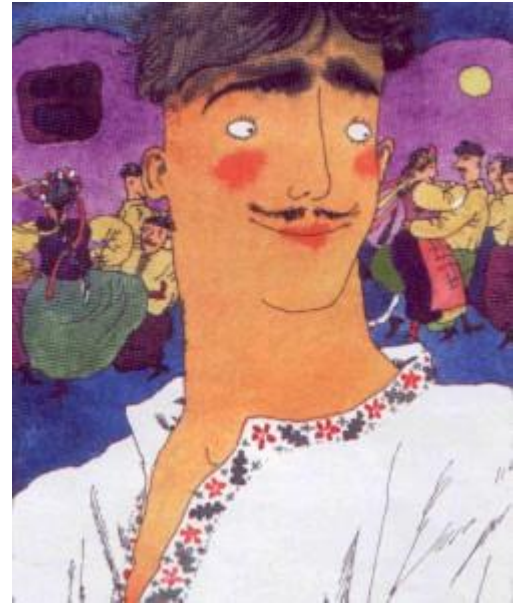
Озирнувшись, діти побачили усміхнену золотоволосу царівну. Красуня пригорнула малят і стала їм доброю та чуйною матір'ю.

Автор: американська народна казка

Джерело: <http://derevo-kazok.com.ua/tales/біла-теличка-американська-казка.html>

Казка про Степана Сороку, його жінку і відьомське коло

Найвродливішим парубком у нашому селі був Степан Сорока. Стрункий, чорнявий, чуб кучерявий, на дівчат і молодиць вусом тонким моргає, спокою-сну їх позбавляє. Сорочка на ньому завжди чистенька, білого полотна, а вишивка аж очі вбирає – все дубові листочки та барвінок. Любив Степан чепуритися, як ото справжня сорока. Хоча Сороками їх прозвали через Степанового діда – той взимку крав дерево у лісі за річкою, дровеняка упала йому на ногу та прибила боляче. Так дід (його Мехтодом звали) прискакав додому через лід на одній нозі. Відтоді і пішло у селі: Сороки та Сороки. Степан на прізвисько не ображався – все ж краще, ніж Грицько Кобиляча Смерть, чи Хома Ногайське Ярмо. А в нашій Бузівській сотні і не такі імена є. Ось як пан полковий писар викликає козаків до служби, то хто чужий, як прізвиська почує, то зі сміху качається. А наші нічого – звикли. А все через те, що люди у нашому селі всі веселі і жартівники славні на всю сотню, ба навіть і на весь Київський полк. От і Степан був не гірший за інших – любив посміятися, пожартувати, не без того щоб і в чарочку заглянути.

А славний Степан був тим, що Бог дав йому великий талант. Був Степан музикою. Ніхто його не вчив ніколи, але десь воно у нього взялося. Сам собі і сопілку вистругав, і скрипку зробив, і бубна натягнув, і кобзу з лірою змайстрував. Де яку пісню почує – зараз же підбере, наче зроду-віку її грав. Дівчата за Степаном так і бігали чередою – і на вулиці, і на вечорницях: де купка дівчаток сидить, значить там і Степанова сива шапка стирчить, а сам Степан метелицю чи полечку виграє, та ще й приспівує та присвистує – і не хочеш, а затанцюєш!

Погуляв так Степан, попарубкував, та пора вже женитися, сім'ю заводити. Висватав Степан собі дівчину аж у Вороному, та й привіз до нас у Сабадаш. А вже гарна ж яка! Висока, повненька, міцна, до роботи справна. Степан проти неї маленьким здається. Зажив Степан з жінкою, уже і дітки у них є. А тільки жінка із Степаном часто лаялася. Степан усе по весіллях та по святах ходить. Жодна гульня без Степана не обходиться – як же без музики обійтись?

Жінка свариться:

– Що ти за хазяїн? Там стеля протікає, там двері порозсихалися, там тин повалився, а він усе собі співає! Коли ж ти ото наспіваєшся, коли награєшся? Ніколи тебе вдома немає – все гульки та веселощі!

А Степанові й байдуже: як сяде на печі, як заграє на сопілці, то йому всі кози в золоті! Весело йому, аж тішиться! А як жінка надто вже лається, то, бувало, Степан і наб'є її.

Ходить Степан по весіллях та все думає: «От не пощастило мені з моєю Одаркою. Не розуміє вона мене, сварить. Невже я для того козаком народився, щоб за бабську спідницю все життя триматися? Он скільки кругом молодичок гарних – вони б мене не лаяли».

Ходить Степан по весіллях, та все на молодиць підморгує, та ще краще виграє й виспіває.

*Ой учора в куми
І сьогодні в куми,
Ой колись я куму
Та й до себе зазову!*

А молодиці й собі на Степана подивляються, та одна з-перед другої йому підливають, та вареничків та м'яся у миску підкладають, та ближче підсідають.

А якось на Покрову запросили Степана грати на весіллі на далеке село десь аж за Охматовом під Чорним лісом.

Добре Степан людей потішив, копійчину чималу заробив, медом хмільним причастився, наспівався, натанцювався, та так натомився, що за столом у шинку і заснув.

Прокинувся Степан – не второпає, де він. Наче у шинку, але що тут робить, то і не згадає.

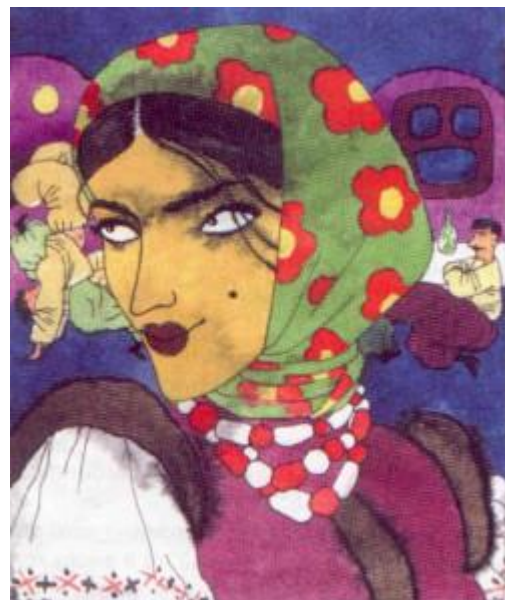
Аж раптом дивиться – навпроти молодичка сидить та з нього очей не зводить. Як угледів п Степан, так забув і те, що знав. бо такої краси й уявити не міг! Брівки як шнурочки, очі чорні-чорні, губи як коралі червоні, намисто з дукачами.

– А що, Степаночку, подобаюсь? – питає жіночка.

– Дуже, – каже Степан, а сам аж слину пустив.

– А підеш, Степаночку, до мене гостей моїх розважати, пісень співати, танців веселих пограти? Я тебе і пригощу добре, та й заплачу таляра золотого, або і два, як сподобається.

– Не треба, серденько, мені твоїх грошей. Для тебе і так грати радий! – каже Степан.

Взяла його молодичка за руку, та й повела до себе через ліс. іде Степан та чудується. що ліс такий гарний – все навкруги буяє, пташки співають, квіти вздовж стежки розквітають: і маки, і волошки, і петрові батоги, і мальви, та ще й в'юнком усе переплетено.

Приходять до хати, а хата як лялечка! Вся біленька, чепурненька, квітами помальована. А всередині немов палати панські – так очі й розбігаються. Лавки різьблені, рушники на стінах золотом гаптовані, всюди килими гарненні розвішані, підлога зіллям татарським притрушена. На столі посуд дорогий – золоті та срібні тарілки стоять, келихи кришталеві вином червоним міняються. А страв усяких стільки, що й не порахуєш! І карасі у сметані, і варенички в маслі, і кури смажені, і шинка, і ковбаси, і пироги, і медяники, і навіть не знати що ще є!

А за столом гості сидять – все панночки та молодички, одна краща за іншу, і вбрані як цариці. А все одно хазяйка найкраща!

Запросили Степана до столу, нагодували, напоїли, та й просять пісень заграти.

А Степан уже і радий. Так грає, так співає, так витанцьовує! і гості всі танцюють і веселяться, а найдужче хазяйка. Та все старається поближче до Степана присунутись. «От, – думає Степан, – жінка гарна і співуча, і видно, що мене любить!»

– Степаночку, лишайся зі мною. Житимеш та мені дякуватимеш, – каже хазяйка.

А Степан аж тішиться, уже і рота розкрив, щоб сказати: «Лишаюсь у тебе, кралечко, а додому не піду!» Коли це дивиться – на припічку котик сидить і наче вмивається. Придивився Степан – аж котик не вмивається, а плаче і лапкою сльози втирає.

Страшно стало Степану: де це бачено, щоб коти плакали?! Стулив Степан рота, далі на скрипочці грає, а сам пильніше кругом оглядається. Відчуває, щось не так. Крутив, крутив головою – все як було, так і є. Коли це одне око заплющив, глянув – і обімлів...

Бачить Степан одним оком, що хата-лялечка не хата зовсім, а старий зотлілий млин! Замість лавок пеньки трухляві, замість свічок і канделябрів гнилички синіють,

на підлозі багно і кізяки валяються, замість стола човен дірявий лежить! А на човні замість тарілок золотих ночви та корита обкаляні, а замість їжі вишуканої така гидота, що страшно сказати: лапи жаб'ячі стирчать, п'явки всякі, м'ясо смердюче та поганки, з вовчими ягодами перемішані. А молодички та панночки стали такі страшні, що не приведи Боже! Замість зубів ікла стирчать, та й то не в кожної, носяри сопливі до землі звисають, волосся зелене розпатлане, очиці поросячі лихим вогнем горять, на пальцях залізні пазури клацають! А найстрашніша хазяйка-відьма – ще й цілуватися лізе! Відьми скачуть, веселяться, кочергами і мітлами вимахують, кажанів розганяють. Та ще й співають-підвивають:

*Ой ходила по саду,
Вибирала вишні.
Коли б мені чоловік
До моєї мислі!
Щоб люлечки не курих,
Табаки не нюхав,
Чужих жінок не любив,
Одну мене слухав!*

«Іч, кляті, чого захотіли», – думає Степан та граючи тихцем-тихцем до дверей суне.

А відьма-хазяйка хвалиться подругам: – Оце Степан залишиться у мене, то буде ще один котик на хазяйстві – пісень муркотітиме!

Тут уже Степан чекати не став. Як вискочить з млина, як зачинить двері, як підіпре колодою, та ноги в руки – і гайда тікати!

А навкруги уже не квіти і пташечки – болото гниле і жаби кумкають! Біг-біг Степан – що за чортівня? Знову до млина вибіг. Побіг іншою дорогою – знов назад прибулдив. А відьми двері вибивають, колода тріщить – от-от впаде.

А Степан – недарма ж козак – сів, стяг чоботи, устілки поперевертав, та й знову ходу звідти. Тепер уже його водити перестало, але чує – двері впали і відьми за ним женуться.

Біжить Степан, місяця немає, дороги не видно, серце від страху вискакує. А відьмаки не відстають, тільки виють по-вовчому ззаду. Степана ноги самі додому несуть – і вже й не видно, де він там біжить: чи по землі, чи по небу, чи по туманові. Пригнався Степан додому за годину як добрий кінь, вскочив у хату та сховався під лаву і відсапується – тільки п'яти стирчать. А Одарка вже над ним стоїть – руки в боки та свариться:

– І де ж тебе, чоловіче, носило цілий тиждень?! І коли ці гулянки твої скінчаться?! Як ти мене уже до живих печінок дістав із твоїми молодицями!

Степан кричить:

– Жінко, порятуй мене від цих відьом, ніколи тебе не покину!

А відьми вже в двері і вікна лізуть, зуби шкірять та пазюрі виставляють.

Одарка як скочить:

– То це ви у мене в хаті та мого чоловіка лякаєте? Ах ви іродові душі!

Як ухопить Одарка рогача, як зачне тими відьмами кидати – тільки патли і зуби літають. Де там ті відьмаки подівалися – ніхто досі не знає.

А Степан відтоді жінку саму вдома не кидав. По весіллях разом ходили і пісень разом співали і бити жінку Степан боявся. Он якого рогача вона вдома має!

А я вам скажу, не народилася ще така відьма, яка з нашою жінкою впоратись може!

Тим-то й відьми в Україні перевелися, хіба що одна в Конотопі лишилася, та й у тої вітер в голові...

Автор: Лірник Сашко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/lirnyk-sashko/kazka-pro-stepana-soroku-joho-zhinku-i-vidomske-kolo.html>

Казочка про Якбикала

Його ми на канікули
Покликали в похід,
Але сказав Якбикало:
– Якби-то вертоліт,
Якби-то у вагоні
Постеля під вікном,
Або в запрязі коні,
Чи ослик під сідлом,
Я їхав би, летів би,

На ослику дрімав,
І ніг не натрудив би,
І клопоту не знав,
Якбикала покликали
Полити в спеку сад,
Але сказав Якбикало:
– Якби-то водоспад,
Якби із озеречка
Струмок в садочок біг
Чи дощ як з відеречка
На землю впасти зміг.
Я воду не носив би,
Черешеньки зривав,
І рук не натрудив би,
І клопоту не знав,
Коли ж його покликали
На пасіку, де мед,
Прибіг і сів Якбикало

За столик наперед.
Знайшов найбільшу миску,
Найбільшу ложку взяв,
Та рій бджолиний близько
Тривожно проспівав:
– Ти квіти нам не сіяв,
Ти липку не садив,
Дерева в суховії
Ні разу не полив.
Ти ледар і базікало.
Від нас ти не втечеш.
І ось тобі, Якбикало,
Гостинець, що пече.
Дав дьору наш нероба,
Стежок не вибирав.
Трощив гілляччя лобом

Автор: Олег Головка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/kazochka-pro-jakbikala-oleg-golovko.html>

І носом шлях орав,
Подер він, як спасався,
Сорочку і штани.
І ледь од бджіл сховався
В колючі бур'яни.
Довгенько там Якбикало
Обдумав все як слід
Й рішив:
– Куди б не кликали
Дорослі чи малі,
Я завше вирушатиму
В похід чи по гриби
Й ніколи не казатиму
У відповідь:
– Якби.